

לַג (ב) וּשְׁלַחְתָּ מִלִּפְנֵי מַלְאָךְ. אֲחֵרֵי הַמִּגְפָּה וְאַחֵרֵי שֶׁהָרָג שְׁהָרָג הַעֲבוּדִים וְהַתַּפְלֵל עֲלֵיהֶם וְאָמַר
 אִם אֵין תַּחֲנִי, כִּי הִיָּה מוֹסֵר נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם, יָחַס עֲלֵיהֶם הַקִּצְיָה וְאָמַר לוֹ
 לְהַעֲלִיתָם אֶל הָאָרֶץ וְשִׁיַּלַּח לָהֶם מַלְאָךְ, כִּי רָחַם לִנְכוּת לָהֶם מִן הָעוֹן הַגָּדוֹל, כִּי צִעְצוֹר הַמִּגְפָּה
 לֹא נִמְחַס מִתַּחַסֵּם לְגַמְרֵי לִשְׁכַּנוֹ בְּחוּכֶם, אֲבָל נִמְחַס קָלָת וְנִתְרַחַם לָהֶם מַעַט לְהַזְכִּיר זְכוּת אֲצוּתָם
 וְשִׁיקִיִּים לָהֶם הַצְּעוּפָה לְהַבְיִיאֵם אֶל אֶרֶץ טוֹבָה, וְשִׁיַּרְשׁ שָׂשָׂה הַעַמִּים שֶׁהוֹצִיטָמוּ מִתַּחֲלָה עֲלֵיהֶם, וְאָמַר
 דַּךְ לָרֹי כִּי לֹא אֲעִלֶה בְּקִרְבְּךָ, לְעוֹבְדֶיךָ פֶּן אֲכַלְךָ צִדְקָךָ בְּקִשָּׁה עֲרֹסָךְ; וְהִנֵּה בָבֶלַן לְיִשְׂרָאֵל שְׂתִי
 פּוֹרְעֵנִי, הִיא' שָׁלַח יִשְׂרָאֵל שְׂכִינְתוֹ בְּחוּכֶם, וְהַשְּׂכִינִת שִׁיַּלַּח מַלְאָךְ, וְעִזָּ"א וְיִשְׁמַע הַעַם וְיִתְאַבְּלוּ וְלֹא
 שָׂמוּ אִישׁ עֵדָיו כְּאֲבָלִים. וְהִנֵּה הִ' הַרְחֹמֶן וְנֹלַח רַחֲמִים כְּאִשֶּׁר רָחַם שֶׁהִתְאַבְּלוּ אָמַר צִדְקָה רַחֲמִים,
 אָמַר לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי עַד עַתָּה הַזְכִּיר עִמָּךְ וְהַעַם, וְעַתָּה יִזְכְּרֶם צַמֵּם הַצְּצִי, וְהִנֵּה לְאָמַר לָהֶם
 כִּי לְסוֹבְחָם לֹא אֲעִלֶה בְּקִרְבָּם שֶׁלֹּא אֲכַלֶּה אוֹתָם כְּרַגְעוֹ, אֲבָל הִטִּיבוֹ אִשֶּׁר עָשָׂו לְהַגְחֵם וְלְהַתְאַבְּלֵם
 עַל מִתְאַחֵם, כֵּן יַעֲשׂוּ תַחֲמִיד, וְהַדְעָה מַה אֲעִשֶׂה לָהֶם, כְּלוּמַר אֲפִקוֹד מִתְאַחֵם לְדַעֲתִי כְּפִי הַתְּאַבְּלֵם
 וְהַגְחֵם עַל עוֹנֵם כִּי אֲנִי צוֹמֵן לָב וְצוֹמֵן כְּלִיּוֹת. וְעִזָּ"ד הַאֲמַת יִהְיֶה וְהַדְעָה מַה אֲעִשֶׂה לָךְ כִּי צִלַּעַת
 צְרַחֲמִים יַעֲשֶׂה צָהֵם כְּמוֹ וְחַם לֹא אֲדַעַם (רַעֲצוֹן), וְהִנֵּה נַעֲמוּ דַרְכֵיךָ אֵלֶּה בְּהַתְּקַשְׁרוֹת מִלְּאֲמֵרֵי הַפְּרָשָׁה.
 וּלְפִירְשׁוֹ אֵין הוֹרֵד, לְעַסּוֹק פְּעוּלַת הוֹרֵדָה (לְעַגְעֵט אֲז), כִּי לֹא שָׂמוּ עֵדִים עֲלֵיהֶם וְהִנֵּה לָהֶם לְהוֹרִיד
 עוֹד, אֲבָל הוֹרֵד הוּא הַהַגְחָה צְמַעֲמוֹד הַהוֹרֵדָה, כְּלוּמַר אִשֶּׁר שֶׁכָּבַד הוֹרֵדָתָם אִתּוֹ הַעֲדִי תַחֲמִיּוּבוֹ בְּכֵן
 וְלֹא תַחֲמִיּוּבוֹ עוֹד עֲלֵיכֶם כְּדִי לְהַזְכִּיר תַחֲמִיד הַיִּקָּר שֶׁאֲצַדְחֵם צָבָתָה מִתְאַחֵם וְתַחֲמַרְטוֹ עַל עוֹנֵכֶם
 (אִים לֹא־תִשְׁאַלְדַע דַּעַם אֲבָל־עַגְעַנְתָּ פֶּעַר־צִלְיִיעוֹן), וְכַמִּזָּ"ש צַמֵּמוֹת צוֹאֲחֹק אִתּוֹ לָב פְּרַעַה, שֶׁהַפְּעֻלִים
 לֹא יוֹרוּ עַל הַעֲשִׂי' הַמְּעִשִׂית דוֹקָא כ"א גַם הַהַגְחָה וְהַעֲצִיבָה מִן הַעֲשִׂי'. וְצוּמָה שְׂפִי עִזָּ"ד הַאֲמַת,
 הִיא הַנוֹסֶפֶת צוּמַת וְהַדְעָה כְּכוֹנֶה מֵאֵל, אִשֶּׁר יוֹרֶה צַפְעֻלִים עַל הַעֲשִׂי' צַהֲצָה וְצַחֲצָה, כִּי אִם
 כַּפְרָשׁוֹ עַל פְּקִידַת הַמִּטָּל אֵין מַקּוֹם לַה"א הַנוֹסֶפֶת. וְצִדָּ"י יֵשׁ לַפְרַשׁ וְהַדְעָה מַה אֲעִשֶׂה לָךְ, אֲנִכִּי
 יַדְעֵתִי אִתּוֹ הַטּוֹב שֶׁאֲגַמּוֹל לָכֶם, כַּעֲנִין צִיּוֹם אִשֶּׁר אֲנִי עוֹשֶׂה (מִלְּאֲכִי ג'), שְׂיֹרֶה עַל זִמּוֹן מִתֵּן שֶׁכֵּר
 הַלְּטוֹן. וְעַתָּה וְהַדְעָה, רַחֲמַת הַשֶּׁכֶר לֹא יַדְעֶנָּה זוֹלָתִי, דַּךְ אֲנִי לְצִדִּי כְּאֲאָמַר עֵין לֹא רִאֲתָה אִ'
 זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַסְכָּה לוֹ: (ו) וְיִתְנַצְּלוּ בְּנֵי אֵת עֵדִים. הַעֲדִי שֶׁהִיָּה צִדָּם מֵהַר מִרְצַב (רַשִׁי כִּי מֵהַר
 מִרְצַב דְּבֹק עִם עֵדִים, וְהַסֵּר שִׁין, עֵדִים שְׂמֵהַר מִרְצַב, וְכַמִּזָּ"ה אִתּוֹ הַדְּרָךְ יִלְכוּ צָה. וְאִינוּ דְּבֹק עִם
 וְיִתְנַלְלוּ, שֶׁהִיָּה מֵאֵז שֶׁאֲמַרְנוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע שֶׁהוֹרִידוּ שְׂנֵי כַתְּרִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁהִם עֵדִים הַכְּמוּצִים
 פֶּה, לֹא הִתְנַלְלוּ אוֹתָם דַּךְ. כַּעַת כַּשֶּׁמַּרְחוֹ צְמַעֲשָׂה עַגְל שֶׁאִינֵם רַחֲוִיִּים לָכֵן (רַא"ס) וְאֵין סַפֵּק שֶׁעֵינִין

עדי האמור כאן אינו הפשוט, כי לא יתכן לייחס עדי וכתר חוונני אל הר חרבו, אבל קרא כאן את החורה בשם עדי, כי היא צענמותה בתכלית היופי למיקון הנפשי ולשלמות החכלית, שליוקק ערכה לאח ציימוסך האדם אחרינו מולד עלמו. ולכוונה זו אמר רש"י (שמות רבה) מהו עדי, כלי זיין שנתן להם הקב"ה ושם המפורש חקוק עליו (לרצ"ג) ולזה נקראו הלוחות בשם לוחות העדות, ע"ש הדברות הכוללות כל החורה, והיו עדי ומלי כחם לגדול ערכם (עו"ש צמרונה כ"ה ט"ז) ולזה נקראה החורה בשם תפארת, כאמנם (פי' הרוחה) לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת, התפארת זו מתן חורה. וענין שני הכתרים היא מליצה על החורה והמורה, עמה שאה"כ (סוף משפטים) ואחמה לך את לוחות האצן והחורה והמורה, כי צדעת נותן החורה ית' ה' לתת להם צלחות שני ענינים כוללים, האחד חלק העיוני שצמורה והשגה האמתית ונקרא חורה, והשני חלק המעשי, מה שיש לו לאדם לעשות לקנין שלמות הנפשי החכלית ונקרא מורה (עומש"ש בשם רע"ם) חה היה ראוי להם צמורם ועשה וכמעט, נעשה על חלק המורה החלוי צמעשה, וכמעט על חלק העיוני (כמו כי שמוע יוסף, לשון הצנה) ולהיותם אז צמעלה נפשית כשגבה מולד, שפסקה זהמתן עד שהיו מתעצם נוטים יותר אל קנין שלמות הנפשי, וכמעט שצטלה בהם כח תארת הילד, לכן היו ראויים למסוד להם לוחות עדות המאורכים בתכלית היופי העדי והקשוח, בשתי מעלות אלה, החורה והמורה, כלומר חלק העיוני וחלק המעשי, אמנם כעת צמטאם צעגל נפלו ממדרגה הנפלאה שצנפשותם, ולא היו ראויים עוד להגות להם עדי ותכשיר גדול חה, לכן שיצר משה את הלוחות, חהו שאה"כ ויתגללו צני"י את עדים מהר חרבו, כאשר חמולו צנפשותם ופרקו עול שנים מעליהם וחקו צידים את העדי הרוחני והתכשיט הנפשי, צין החורה שהוא חלק העיוני, צין המורה שהוא חלק המעשי. ומה נעמה מליצה רבותיו צמורם צמכררש"י (צמספת צמכררר חלק ראשון ל' צ"ב ח') ויתגללו צני"י את עדים מהר חרבו, ההוא עדי עלאה תפלין דרישא דרועא דשוויין ציד כהה אעדיהו מנהון, ומאן אמר אחייב צון מהר חרבו, ע"ש. חלק העיוני של החורה קראו בשם תפלין דרישא, ר"ל עדי ותכשיט הראש אשר צמות "צבו משכן כח העיון והשגה. (תפלין הוא צלשון ארמי עדי תפארת ותכשיט, לטעפות צין עיינד חרגומו תפלין, ופארך חבוש עליך חרגומו ותפלין) וחלק המעשי של חורה קראו בשם תפלין דרועא, ר"ל עדי ותכשיט היד שהוא חזר המעשי, והצדדים מכוונים עם זה שאלמרו על וראית את אחורי הראשו קשר של תפלין, כמו שיתבאר שם: (ז) יקח את האהרן. זה היה חיבק את המעשה, וכדברי פר"א פמ"ו פהיה מ' יום אונעם צמחנה, וכן צמח דצי אליהו (ח"צ פ"ד) מ' יום האונעם כעל משה וכו', ושם מנזאר מ' יום האחרונים שעלה משה שנית להר סיני וכו', וכן מוכיחין פשטי' דקרא, ומ"ש צפ' עקב ואחנפל לפני ה' ככאשונים ארבעים יום וגו' לחם לא וגו', זו הייתה צמי' יום האחרונים, ומ"ש כאן ויאמר משה וגו' ראה אחי, הכל היה אחר עלומו להר, וציה"כ נחלה לו ע"ז כאמר לקמן ל"ד ה' ו' ויעבור על פניו, והצטיח לו כל הצמחיות, ומ' יום הראשונים למד פי' המשכן והצגדים עד וינפש, אבל צמי' יום האחרונים לא עשה אלא התנפל עליהם, וע"כ ניתקן אלו מו' יום לתחונים, וציה"כ נחלה הש"י להם. והנה כתיב לקמן ל"ד ג' ואיש לא יעלה עמך וגו' גם הלוא, מכלל שמוקדם היה רשות להם, ע"כ שלא היה השכינה צהר, וכן כתיב וירד ה' צענן שלא היה מוקדם אלא צהלו של משה, וכמ"ש והיה כנא משה האלה, וכן כתיב צקוף הפרשה והי' עם עם וגו' על אלו מו' יום צלנד, וצמחת צקדר עולם פיו, עלה צמ"י חמח וציקס רחמים על ישראל דכתיב ואחנפל וגו', ע"כ פי' עלה להר להסתלל, ולא להיות עם כל מ' יום, אלא כל המ' יום האונעיים היה צמוך המחנה, וצכל יום היה עולה על ההר להסתלל וירד חיבק, וכן היה נוהג כל המו' יום, וכדברי פרקי דר"א ותדצ"א, שצארצעים יום האונעיים היה צמחנה. ומאי דחני התם צמ"ע ירד מן ההר צמ"ח, פי' מפני שעלה צמ"ח להסתלל וכחלה וירד לעשות לוחות שניות, ולא היה לרדך להשלים מ' יום ומי לילות, ועלה צמ"ח והוא היה צמ"ח היה חשעה צמחרי ציוס צ' וצלומו יום נחלה הקב"ה, אלא שלא ירד שעדיין הוא שלמו מ' יום עם לילות עד למחר, וציה"כ צמחנה ירד, ולפיך נקבע צו חענית שעת רטון, ולפי צמייכ"ש ירד וצפרם שחחלה המוקם חקיים יום סק חכרון. וכ"ז דלא כמציין ורל"ם שחממו על פרקי דר"א, ודלא כחום' צ"ק פ"ב ח' ד"ה כדי, שחצו שצארצעים יום אונעיים היה ג"כ צהר, והגיהו צפרקי דר"א, אבל אי אפשר לומר כן, דלס כן לא ירד ציה"כ שלא שלמו עדיין מ' יום, מפני שרדך לומר שעלה צמ"ח אלו, אלא כמו שכתבתי. ויותר נראה שיש טעות צקדר עולם, ואין לזה מדברי פרקי דר"א (מדברי הגר"א צמ"י כאן וצקדר עולם שם): ונמה לו מחוץ לחוגה, אמר מורה לרצ מורה לחלומה (רש"י מדחמינו), ועשה כן לגדול געונוי חצינותו אל ישראל כדי שייכירו פשעם יותר, שאינם ראויים להיותו אחם צפנחמם, וצוה חתעוררו היעב' לתת אל לבם ולקבוע אל ה': וקרא לו אהרן מועד. צית ועוד למקשי חורה, רש"י, וכתב

שמות ל"ג

וכח"א משכן בית אולפנא. וזמכרשצ"י (צראשית כ"ג ז') מאי מועד חד אמר לעצ וחד אמר לציט, ע"ש. וי"ל לפרש מועד, מן עד ירם (איוב כ"ה) מועדי רגל (שם י"ג) מועדה כגל, שענינם העברה והסרה, וטעם אבל מועד, אבל המוסר והמרוחק (אצנלעגענטעם לעלט), והתכוין בקריאת שם זה לעורר את לבצ צנ"י על ריע מעלליהם ושמגודל פשעם אין ראוי לחדם לזר בחוכם: כל שבקש ה'. תיב"ע והוה כל מאן דהדר דחיונחא בלב שלים קדם ה' הוי נפיק ומודי ומללי על חונוי ומשתציק ל"י: (ח) בצאת משה אל האהל. צפעס ראשונה מן המענה לשכון בתוך אהלו שמתחון למענה, כי אחרי שיבאחו מהם היתה להראות להם שהם מנודים וזופים, צודאי לא ישונו עוד להתקרב אל מנחותם, טרם זוא הגווי אליו ממונו ית' לחזור ולשזו אליהם: ונצבו. הרגישו כל העם שהתרחקות מהם היא להיתם מנודים וזופים מפניו, לכן לא ערז לבס להתקרב אליו, ואל פתח האהל; אבל כמלמעריס ובהשתוקקות גדולה להתקרב אליו לא היו עיניהם ממונו רק הציטו אחריו עד המקום שלא היה אפשר להם עוד לראותו והיינו עד זואו האהל, ואמר והציטו אחריו, כי היו מתציישים להסתכל בפניו: (י) והשתחוו. אחרי ששצרה רוחם צקרצם על המענה הגדולה שנאצדה מהם, ואחרי חרעתם על הרע שעשו היו מוכניעים את לבצם צראחם גלוי שכינתו ית' צענו שצפתח האהל והשתחוו מגודל צעתם. וכן איחא צתנא דצ"א והשתחוו מלמד שעשו תשובה: (יא) ודבר ה' אל משה. כאשר ראה הצומן כליות ולב דכאות רוחם והכנעת לבצם אליו, אז ריחם עליהם כרוצ חסדיו, ודיצר אל משה, שלא יתנגב עמהם עוד כמנודים וזופים להחזיר אחריו אליהם ולהסתיר פניו מהם צהתרחקות האהל לבלי הציט צם, אבל יתראה להם פנים אל פנים כדרך המקבל את חצרו בצצר פנים יפות ולרצר עמהם צפנים להצות וצחוקות כאשר ירצר איש אל רעהו אהבוו אליו. חה כדעת רבותינו (צרכות ס"ג) אמר הקצ"ה לנשה הרצ צכעם והתלמיד צכעם מה חתא עליהם, הקצר פנים לישראל והמזר האהל לעקומו, וכן צתנא דצי אל"י (מ"צ פ"ג) אמר שהיו ישראל נוהגין אצלות בעלמם פתח הקצ"ה להם פתח של רחמים ואמר למשה, ענייט אלו מנודים לי ומנודים לך חזור צך והכנס את האהל לתוך המענה, שנאמר ודבר ה' אל משה פנים א"פ כאשר ירצר וגו' מלמד שהקצ"ה חסיר לו לנשה את נדרו ואמר אליו להכניס את האהל לתוך המענה. והוצין צכמות המליטה ויודע ההצדל שצין דצרי הנפש המשכלת (שפראכע דעם פער-שטאנדעם) וצין דצרי הנפש המוחזה (שפראכע דעם אפפעקטם) וילייר צנפשו את מנחות פנים אל פנים כאשר ירצר וגו' צמיון הקריאה צפוק להצות על התעוררות, יצין כי זה הוא מנחות שלם צפני עלמו (אף שהיה מבראוי לומר "התראה פנים אל פנים") ואין לורך להוסיף צו תיבה להשלימו, כי המדבר דצר נחוץ צהתעוררות יעוצו תיבות ומלות עפלויות המוצינות מעלמן: ושב אל המחנה. יודיענו הכחוצ כי משה עצר הנאמן ציטל דעת עלמו מפני דעת המקום צ"ה, וקצע מיד ישיצחו חוך המענה צהצנת האהל. והכי איחא צילקונו, ושב אל המענה מלמד שהסיר לו נדרו והכניס את האהל למענה: ומשרתו לא ימיש. יודיענו צזה כי יהושע היה עצר נאמן לרצו, עשה כל מה שעשה הוא, צצנת משה חוץ למענה חוך האהל גם הוא לא מש מן האהל, וגם היתה מועלת יהושע שצירידת עמוד הענן אל פתח האהל, לא היה לריך להתרחק מן האהל אבל היה נכסה וצוי השכינה צלתי התרחקות. וקרצו לומר שכולל צזה גם כן, שהשאר משה את יהושע לצצנת חוך האהל ולא היה נכנס אחריו צעלותו שנית אל ההר, סמוך לזמן זה, להשעכ צם וי' יום שנייט לקבל לוחות שנית, כמו שהיה צעלייתו להר פערס ראשונה לקבל הלוחות, כי אז היה יהושע מלוה חרות עד ונקום הגבלת תחונתי ההר והמתין עליו צם עד דרתו, כמ"ט (מעשטים כ"ד י"ג) ויקם משה ויהושע ויעל משה, וכתיב וישמע יהושע את קול העם. והנה לא כתצאר כמות הזמן ישצ משה צאהלו חוץ למענה, וכתיב הנראה פנים אל פנים צם כ"ח יום או יומים, שצירידת הענן על אהלו היה הדבור אליו להתרחות פנים אל פנים צמחטה ולשענה אהלו צחוכם, ומתחלה קיים משה עצר הנאמן עלת ה', והסיצ מיד אהלו כמלווה עליו, חה היה חמר חטא עגל צארצניס יום האמלעטיס שצהמשך זמן זה היה משה חוך מענה ישראל. כי צעלייתו צצר שנית צכ"טו אז לקבל לוחות שנית שהשעכ צם וי' יום, אין צהצנת אהלו אל חוך המענה חועלת ולא כלום, כי לא היה משכנו צחוכו רק צצר. וצירידתו ציום הכפורים, כצר נחכער העון ומה לו להתרחק מהם. וכש"י שכתצ ודצר זה נגה משה מיהכ"פ עד שחוקם המשכן, הוא לפירושו מענין פנים אל פנים צדרך הושרשים, וגם דעתו כשיעת המשרשים שצארצניס יום האמלעטיס היה משה גם כן רק צצר. ולרעת: דעת רבותינו צענין פנים אל פנים לפי המוצואר יותר מוכים לפשוטו של מקרא ובהמשך המקראות והענין. כי להמשרשים ענין פנים אל פנים שורה על גדול תרנגת משה, שהיה הדבור אליו צלתי אמלעי מלצר שיסרקו לשון המקרא כמ"ט רצ"ח ששיעור הכתוב, ודבר ה' אל משה, כאשר ירצר איש אל רעהו פנים אל פנים, גם אין לזה ענין לכאן צעת הזעם צשעם

צבעה שאמר הקצ"ה לנשה לך רד וגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא צבציל ישראל. גם ענין
 וכן אל המצבה קשה לפירושה שעיניו לדעתם שצב אל המצבה להודיעם וללמד מה ששמעו מפי
 ה', הנה העיקר חסר, גם אחרי שהזיקם כמורדים ורופים איך יצו להתקרב אליהם: לא ימיש.
 ודיעונו מצחו של משה שאף על פי שהיה לנשה מעלה גדולה כיו יתור מכל הנביאים ודבר ה'
 אינו פנים אל פנים כאשר ידבר וגו' חס"ה וכן אל המצבה הוא צבציל צלי שום ליה עד שאפי.
 ומסרתו יהושע בן נון וער. שפי' שהיה עומד תמיד לפני משה ומסרת גופו ולא מסרת המלך, לא
 ימים מתוך האהל כלומר ולא הלך אחר משה ללוותו כמנהג המלך או ער גדול, מפני שמשש לא
 יראה ליקח שררה זו לעצמו שילך אחריו ומסרתו יהושע ממתת רוב ענוה שבו (דל"ל), לפי שפיר
 ממוצב המקרא עם מה שקדם, ולכן קראו כאן ומסרתו טפי ומצאנו מקומות, לכן כתיב ימים צדיק
 כמעט ילא ר"ל משה לא הלכתי לכוך מתוך האהל, דלילו לפי המפרשים היה ראוי ימוש צויו:
 (יב) ראה, זה היה צויו יום האחרונים שעשה צם כל התפלות האלה להשיב שכינתו צמוצו כמו
 שנאמר לו תחלה ומשה המושך צבציל ושכנתי צמוצו, וע"י מטא העגל הפסידו זאת, ועתה לא
 שב משה אחרו עד שהסכיף השכינה צמוצו, ואמר ברשה זו ראה אלה וגו' קודם פסל לך (כי פסל
 לך שצפורה ל"ד נאמר לו לכוף חרבעים יום חמלעים שאז נחרלה לו, ערש"י עקב ט' צעת הוי"ו).
 שאין מוקדם ונאחר, ולכמוני לסקוק לא חעלה צקרצך, ולומר שחזר ונחרלה כמקדם, ואח"כ אחר
 (לקמן ה') שיד צעק ויעצור על פניו (הגר"א). וטעם ראה, תנה נח שבנתך עלינו ולא תסתר
 פניך מוננו כעת, אלה אומר אלי העל את העם הזה. כשאמרת לי לך עלה מזה אלה והעם:
 ואתה לא הודעתני את אשר תשלח עמי. שכשאמרת ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי את וגו' זה
 יוצן צעת היותינו נכנסים לארץ, אבל צדק אין עמנו לא שכינתך ולא שום מלך (רע"ט), וכ"כ
 הגר"א הוא ית' אחר ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי, ר"ל שצ"י יצא המלאך לגרש הכנענים, אבל
 צדק לא חעלה צקרצך כי עם גו' סן אכלך צדק. על זה אחר מרע"ה איך חעלה וני ילך עמדי
 צדק, ונדלתי לך אי להגנתך צדק, וכמ"ס (צפ' משפטים) הנה אנכי שולח וגו' לשמך צדק
 ולהצידך, ואתה אמרת ויתרתי בשם, הוא השגה פרטית עלי ככל עת: (יג) הודיעני נא את
 דרכיך. אלה צעמך תיה מודיע לנו את דרכיך, שתרלני דרך ואני אלך אחריך (רע"ט), וכ"כ
 הגר"א צקשתי שמודיעני הלוך שתלך לארץ עם המלאך, כי המלאך שמו ית' צקרו כמ"ס צפ'
 משפטים: ואדעך. שאכריך צהלוך, ואמר לנוען אמלא וגו' ר"ל לנוען אשר מלאתי מן צעיניך,
 עשה נח לנוען מלאתי מן צעיניך, וגם צבציל ישראל, ח"ס וראה כי עמך הגוי הזה: (יד) פני
 ילכו. אני צעמני אלך כמו שצקשת, כדכתיב ופני הולכים צקצ: והגיוחתי לך. אלך עמך לכבוש
 את הארץ עד שאנוח לך מכל אויבך ומצב צדכתיב עד אשר יינת ה' לאחיכם ככם, והיה צהניח
 ה"א מכל איבך (רע"ט). וכ"כ רע"ס פני ילכו, צנכעם ללכת אל ארץ ישראל ילכו פני לפנים
 לא צמוצם. והגיוחתי לך, אנוח לך מכל אויבך ומצב צדכתיב ותצונו לארץ צעמ. וכ"כ הגר"א הסיבו
 ית' אני לא אלך אלא צ"י להסיל הארץ ח"ס והגיוחתי לך, אבל צדק לא חעלה, רק זאת חעשה
 שפני ילכו עם המלאך צאך ישראל: (טו) אם אין פניך הולכים, עתה צעונו מונים אם אין
 עיך שקלקת הולכים אחרו לשכון צמוצו, אל חעלנו מזה, כי עוב לנו צצת צמדצ ומכנס לארץ
 צזולת שכינתך (רע"ט), וכן כתיב הגר"א אם אין אלה הולך עמנו צדק אל חעלנו מזה:
 (טז) ובמה יודע אפוא. לדעת המפרשים מלה אפוא אינו אלא תיקון לשון וכמותר, וצנה שמוצר
 (מקץ מ"ג י"א) אם כן אפוא, שהמלה מורכבת ממלת אין השלילה, וממלת פה, וטעמו אין כאן
 (כיכט דה) יעו"ט, גם כאן פירושו צנה יודע לאותן שאינם כאן, (וה"א) וייד פלן דען אצוועערדען
 ערקאנען ווערענן? כלומר צנה יודע וממלת חמט לעמים שאינם פה ענונו מיתרון מעלת מליאות
 הפן. עו"ט צני אפוא דילמך: הלא בלבדך. אע"פ שנהיה נכנסים לארץ שירגש המלאך את
 האומות צנה יודע שיהיה זה דבר אלהי, הלא כן מנהג כל הגלגמות שמתצב אומה על אומה
 לפעמים ותרגש אותה, הלא צלכתך ופליגו, כי צראות האומות שאתה ענונו נהיה צעינים נפלאים
 ונדלים צנעלה ולא יחאנוו להתקומם נגדינו (רע"ט), וכצ"ס אחר ונפלינו היא צקשה חסרת,
 כלומר אני מצקש מתך שיופלא ויוצל אני לצדי מכל עם ישראל לדעת כי אני כאמן לצדיא ולמוכיח
 והיו צוועיך לדברי, וגם עמך יהיה נפלא צנה שתלך עמכם, וכל העם אשר על פני האדמה:
 (יז) אעשה. להיתך מופלא ונראה שופט וגדול עליהם (מלצד הסליכה שאלך עמכם) חשו קיון
 פני' שצחו צו לפנינו נגד כל עמך חעשה נפלאות (רע"ט), ולשון הגר"א גם את וגו' שאלך עמכם
 כמו קודם חמטא וצבצילך, כי מלאח וגו' ודעך: (יח) הראני נא את כבודך. אין המכוון צזה ליהנות
 מציו השכינה, כי לא מלאו לצו לנשה לצקש צה, והכחו צמצו ויסתר משה פניו כי ירא חציט
 אל האלהים אבל לא נחכוון כאן כ"א לכרות לו צרית על הרברים שנתרלה לו הקצ"ה, על ונפלינו
 אני

אני ועמך, על פני ילכו להגיה לך מכל ארצך, וחסו הראני את כבודך, זכריתם זרית על מה שהצטקתני כמו שעשה לזכרתי כשאמר בזה אדע, וכתוב שם והנה תבור עטן ולפני אש אשר עבר צן הגורים, ומומן ל"י ציום הוא כרת ה' את ארצו זרית, אף כלן שאל משה מהקצ"ה קיום זרית, ותחלה לו הקצ"ה עינאה לו זכריתות, כדכתיב (לקמן ה') ועצר ה' על פניו ויקרא, וכתיב זכרתי הנה אנכי ברת זרית נגד כל עמך אשמה נפלאות כמו שצקתם ונפלינו אני ועמך וגו' כי נורא הוא וגו' וייראו מנשת אליו (רש"י), ולפון הגר"א הראני, עכשיו זיקש סידע את פגורו כמיש צחלה ואדעך, למען ידע זהלכו עמם את מוקם כבודו וכמיש אל חמר זו, אל תמירו זו: (י"ט) אעביר וכל טובי. פי' כבודי, כמיש ע"ש וכל טוב חזונו צידו, לא שני צקצנו, וקראתי בשם ה' למנך, זהעצרת כבודי על פניך ואקרא את כבוד העובר בשם המיוחד ותדע שזו כבודי, כי בעצור הכבוד עובר תמלה רוח ועש וכו', ותפונע שאקרא שם המיוחד ותדע שזו כבודי, וכמיש למשה ועצר וגו' ויקרא ה', והצותי את וגו' והצחתי, גם זה קאי על מה שאמר הוא ה' וקרא, שאקרא מדה המניעות שאמון כלבדי והצחתיים שארמם כלבדי שאין רשות למלאך זה כמיש כי לא ישא לפענכם, ותדע שזו כבודי ממש, וצמינתיים אלו תדע כבודי, והיה מנעם גם לראות, ע"ז השינוי ית' לא תוכל לראות וגו', הנה מקום אחי, הוא זכר כמיש מנלה י"ט, והיה בעבור כבודי ושמתך וגו' ושכתי, שלא תראני, שלא תמות, כי קיום הראי' מתמקם האדם, ואשר עברי והסירתי את כפי, וכן עשה תיכף ועצר ה' על פניו (לקמן ד'). זהו ציחור ונקראות אלה ע"ד היותם פשוט, אמנם למעשה יש דעה אחרת זזה, ולא מנעתי מלעבור ולהפיק עליהם דברים מנעיים, ואלה הם: (י"ט) הראני נא את כבודך, והרי"ע יערש צקשה זו להחודע תאריזו ית' ע"ד חיוב ולא ע"ד שלילה לנד; אמנם כבר הכה על קדקד דעה זו הרב חסדאי בפרוור אור ה', והרז בן-גבאי בפרוור עבודה הקדש; והרמב"ם הצין צקשה זו להחודע מהותו ית', והרי"ע אשר שהשחלה מאל לזכר דעה הרמב"ם זזה, לצקוף התנגד לדבריו ואמר שלא יתכן לומר שישאל משה ידעת מהותו, כי איך ימלא לבו לצקש היותו אלוה, כעאמר החכם אלו ידעתי הייתי, וכן השיב והרי"ע על הרמב"ם; ואנכי הקצן רואה שדעה הרמב"ם היא דעה רז"ל כמו שיתבאר לפנינו, לכן אף אני אשנה את חלקי לזכר דעהו. הנה ראיות מופתיות על האמתות שיש אלוה צבולם מנאל, כבר ידעם משה ומעלמו ותדעו או מל קבלת האבות או שטרדיעם לו הוא ית' מוקדם, וכמיש הרמב"ם ב"א לראשון ומורה פקוק אהיה אשר אהיה, שצזה הראשו ית' כל הראיות המופתיות אשר יחייים בהם מליחותו ית' אלל החכמיים, ע"ש. אמנם כבר הוסכם מכל החכמיים, גם פילוסופי הגדולים צעמיים ידו ליה, שכל ראיות מופתיות על המליחות הן רעויות וחלשות, כי העלם והמקרה (וזבמסאך אונד אקלידענץ), הסבה והמקובצ, האחדות והכזו, המליחות צפעל, הממוייז והאפשר, המה טולם יורים הגיוניים (לאגיקאלישע פֿאָרנען), ולזה אין והכרחי לייחס אותם לטום דבר מנאל קודם שנגיע לזר הדבר ההוא, שאם לא כן אהנו וייחסים אותו ללא דבר, ר"ל שאנו מדמיים הטרות ההגיוניות כאלו היו צעלום דברים מנאליים צפעל עם היותם צחמת דרכי פעולות הסכל לצד, ולא די לנו זזה לצד שנגיע לנו לזר מן הדבר אשר יוספו אליו, אבל לרך גם כן שיהיה לנו צדבר ההוא סימן מובהק (צענוה), שבו נכיר היות הגריה ההגיונית ראויה שחיותם אליו, והנה הדברים המנאליים צפעל צחתינתנו הם המופתיות לצד, ולזה ראוי שצקש קצת כל מוחם צמופש אשר זולתו, כי זזה אפשר שנגיע הסימן המורה לנו על היות המושג האחד קצת מושג זולתו, אבל לא שצקש קצת המצוקש צדבר צחתי מושג ר"ל צדבר מושכל, להיות המושכל אינו נשוא ההשגה (אָנציעקט דער פֿאָרשטעללונג), אבל זורחה לצד (וכמיש צעלי הגצעה), הנה לפי ההנחה זאת עם שטרע למשה (לדעת הרמב"ם ציחור שם אהיה) כל ראיות מופתיות הגיוניות המופתיות על אמתת מליחותו ואחדותו ית' ושאין זולתו, והם שונע משה וסודע את כל אלה לישראל, בכל זאת כעת צחאתו שנסל מן העם צפעות גדולה לצקש אלפי נכר, ולא הועילו להם כל לעודי שכליות שטרדיעם עד הנה המורים על אחדותו האמתית, צקש משה מננו ית' כעת הראני נא את כבודך, להצין ולהשיג אמתת המנאל, ר"ל מליחות אלוה, שיש אלוה מנאל צבולם, צמופתים שכליים האפלאים משכל ארטיי הפשוט, והיא ההשגה למעלה מן המופתיות, השגה זרית העומדת צעלמותה צלתי מוקשרת צמופתות, השגה שהיא למעלה מן השגתינו צמופתים הגיוניים שכליים, כי אמנם ישיג צטרה העליונה המורה על אמתת המליחות סימן מובהק, אשר תורה לו קצת המצצדים מננו, זה הניל צקקשת משה זזה כפי המונן צלשון הרמב"ם צפ"ד לראשון ובשנונה פרכיו ופי"א מייסודי החורה עם שאינו מוצא צדבריו כ"כ. ועשה ראה דח"ל צאגדחם שאמרו (שמות רבה פ' ע"ה), ויחסר משה פניו ריבקה לא עשה משה יפה שהסתיר פניו שאלולי שהסתיר פניו היה מנלה לו הקצ"ה מה למעלה ומה למטה, וצחקרונה ציקש לראות שאלמר הראני נא את כבודך, אשר ליה הקצ"ה

הקצ"ה כשקצתתי לא בקשת עכשיו שבקשת חייני מנקה, ואנרו עוד עם על סוק זה חלי ואנרו חר"ב בוא ורחה וכו' משה כמה נחמנו ונחמנו למני המקום עד שראה את הדמות שנאמר הראני כל את כבודך ח"ל הקצ"ה לא חוכל לראות את פני וצפוף הראה לו צפ"מין כנאמר והיה צפצור כצדי, ע"כ. יעיין הקורא המשכיל על לשונם הראה לו צפ"מין, ומה למעלה ומהו למטה, והוא ענין ידיעת הסבה, שהיא ההבנה העליונה במדרגתה צורך השגות המוסובים ממנה אשר היא תחתיה ולמטה במדרגתה, ובחן האמר חמני האמת שאנרו בקשת משה הראני לא את כבודך הוא הכתר (ערב"ה), וכולם לדבר אחד התכוונו לפי המצואר: (יט) אעציר כל טובי, פי' אגלה כל טובי, כמ"ש צויעצר ה' על פניו. על פניו, כלומר צדעתך ובהשגתך, כמו זכין לחדם שלא צפניו (כמוצות י"א) כלומר שלא מדעתו, וכן (כר"ס כ"ה) אין מחינין לו חלל צפניו, פי' הר"ש צפניו כלומר מדעתו ותרגומו (דייעצר חיינוכט), וזהו כולטו מהשגות אותו ית' שנחלצנו המפרשים מאל. וקראתי צפ"ס, מוסובים במרכא טעמא, וכן למטה ויקרא צפ"ס מוסובים, אמנם כל האחרים מוסובי מלת צפ"ס לשם הקדש, לפי שהם לשון תפלה ותרגומום וללי, ואלה תרגומום וקרא צפ"ס דהשם, ואין לעמוד ע"ד חונקלם צה, וגם רש"י ז"ל כתב סתם כתרגומו ולא צבר לנו מה הוא זה שהוא ית' קרא צפ"ס ה', ועוד שהוא דלא כמעט המקרא, ולפי טעמו פי' כמו אשר נקרא עם צפ"ס ה' לראות עליו, שהכחוש מפרש מהו השם שנקרא עליו עם ה' לראות, כן ויקרא צפ"ס מה הוא השם ה', וכן וקראתי צפ"ס (ר"ש וערמ"ן): (כא) הגה מקום אתי. טרם כצוא למרשה סמומה זו נשים לז תפלה על הנולות והמציאות אשר צה. מקום, הוא עם לכל סבה להיותה קיום המוסוב, כענין רוח והללה יעמוד ליהודים ממקום אחר ר"ל מוסבה אחרת, כי כל דבר שהשם המדובר ממנו כולל עליו או צו או צמור נקרא מקום (טטאנדפונקט), וק"רין עטוואס עטוואסאלטען חזינו, ווארויף עטוואס ריהעט). ולהיותו הוא ית' מקור כל הסבות והמוסובים וקיומם נקרא מקום, ר"ל מקיים העולמות (אללערהאלטער). ונצבת. ההשגה האמתית תכונה בלשון עמידה וליצה, כי כל זמן שהאדם הוא משתדל לקרב עלומו ממושב אל מושב עד צואו אל תכלית השגתו הוא צבר התנועה הנפשית, כי נפשו מתנועעת מהשגה זו אל זולתה שהיא למעלה הימנו, ובצוה אל גדול ההשגה או היא עומדת ורוחה מתנועעת, זה הלשון רגיל צד"ל עומד על דעת רצו ר"ל משיג דעת רצו, ומנה לשון המקרא מיי עומד צבור ה' (ירמיה כ"ג) עעמו מיי השיג. הצור. הוא ית' יחולר צפ"ס זה כמו הוצר תמים פעלו, והוא לרש"ס מנעם לריכה ואגידה (מן לדרות צשמלותם), להיותו ית' מקשר כל פרטי הצרכים יחד צכדי שיהיו לרורים ואגודים זה צה, חלק זה מקשר צחלק אחר ממנו, עד שכולם יחד יהיו עם אחד שלם בתכלית האחדות והשלמות (דער אללעערצידענדע), ולהיותו ית' המקור והסבה לכל, שכל הנולאים כלם לרורים ואגודים צו ותלויים ממנו, לזה גם חלקי הצריחה המתקשרים והמתאגדים זה צה נקראו ג"כ צפ"ס לור (דיח לחאמנענשהאנענדע, פערקעטעטעטע שאפ"ונג), והוא הנקרא חלל המצבים השתלשלות הצריחה והתקשרות זה צה: (בב) בעבור כבודי. זהתגלות כבודי, כמ"ש צויעצר ה' על פניו, והצ"ת הוא צ"ת השציל או למען, כמו ויעצד ישראל צאסה, צצביל אסה, בנקרת. הוא עם משותף עם שרש קור וענינו מקור (דיח קוועללע), כמו הכקיר ציר מיימי (ערש"י ורו"ה). וישכחי. להמפרשים עניט סכיכה והבנה, ומהראוי לפ"ז להיות צפ"מ"ך (ר"ס צ"ג), ולדעתי הוא מפרש סבה המורה על הצטה וההשקפה השכלית, כמו צארתית סכה צרו"ה, והמלפה אשר אחר תרגומו סכותא, ומנה הסכת ושמע ישראל שענינו ג"כ על ההסתכלות וההצנה השכלית (שויען, אויפמערקזאס זיין), ומנה עצרו משכית לצב, וכן וכמותה נהגה צמטכיתו, שענינם ליורי והסתלות הלז, וכן אין משכית שזהו לרד"ק תאר לחצן מלוייר צורות שונות המושכות ליורן עיני כל רואיין (צעטראכטוונגספאלל), וכן כח המעיין והמשקיף נקרא צכוי (פארשטעללוסקאפ"ט) מיי נתן לשכוי ציה, וכמו שנאמר משרש צלה, צלתי צשמן רענן (ע"ש צכוי) ככה מן סכה שכתתי, והוא פעל יולא (אנשיליך מואענן). כפי' להמפרשים ענינו יד או עק, ולדעתי הוא ענין הסתמרות והתעלמות, מנה שמשמשים צו ר"ל על הנסמתי והמקסה דבר מה כופין עליו את הכלי, וכן על המעלים ומסמתי עלומו מלראות צצות מצרו יאמרו כפוי טובה, וממנו צמקרא מתן צמחר יכפה חף, שר"ל יסחיר ועלים את האף שיש לו עליו. ומנה (מ"כה ז) על הרע כפים להיטיב, שלהמפרשים שם הוא קפה המוצן, וגם המקרא חקר לדצריהם, ועוד לפ"רש"ס היה ראוי לומר על רע הכפים, כי לעולם לא תצא ה"ל הידיעה על שם הנסמך כ"א על הסמוך, כמו אנשי העיר לא האנשי עיר; ולדעתי הכונה מצוואת, כי אחר שאמר שם מקודם כולם לרמים יאצרו איש את אחיו ילודו מרס, סיים ואמר על הרע כפים להיטיב, יראה על רעותיהם חלה יש מעלימים ומסמתיים, יש אנשים המייפים את הרעות האלה צעיני הצניות, וזהו כפים להיטיב, ומבאר שם אחר כך מיי המה הכפים, מיי המה האנשים המשתדלים ליפות

לימות את המעשים הרעים והמקטירים אותם לכלי יענש עליהם, ואמר השר שואל וסומפו בשלום
 ר"ל לוקחי שומד וכדומה; וזוהי הענין שם כפי הנאמר כאן, ענין הסתמכות והסתעלות כדורי ית'.
 ע"פ ציור מלות האלה יהיה פתרון הענין כן: הגה מקום אחי. יראה מדרגתי עומד בעלמתי
 וזמתי האעלם וכל חי (אין מיר זעלבסט ליגט דער גרונד מיינעם דאזיינס), חשר"ל אני הוא
 מקומו של עולם ואין העולם מקומו, ותוכן המובן בזה אני הוא הסבה והעלה הראשונה. וענין
 מקומו של עולם (מזרח צפ' נפש המיים שער ג'), כמו שהמקום סובל ומחזיק הדבר והספץ המונח
 עליו, ככה דמיון זה הצורא ארון כל ית"ש, הוא המקום האמתי הסובל ומקיים העולמות והצריחות
 כולם, שחס ח"ו יסולק כמו מהם אף רגע אחת, אפם מקום ומיות לכל העולמות, וכו"ש ואתה
 מתיא את כולם, ולכן קורא במכרש"צ ללדון כל ית"ש נשמתא לכל נשמתין, כמו שהנשמה מתיא
 ומקיים את כל הגוף, כן הוא ית"ש לצדו הי העולמיים כולם; ונאמת אין ערך דמיון כלל בין
 המעל והמעטל רק צאיה דבר פרטי, ואף גם זאת רק דמיון מה, כי המקום הנושא כל חפץ
 הסומד עליו, עלמות התחות וקיום הכלי יש לה מליחות צפ"ע, והמקום איננו רק מלי אתו שלא
 חסול והשצר, וכן מיות וקיום הגוף על ידי הנשמה, הגוף יש לו מליחות צפ"ע ואינו מתצטל
 ממליחותו גם בלאת הנשמה ממנו, אבל העולמות כולם כל עיקר התחות מליחותם כל רגע הוא
 מלחו ית', ואלו היה מתלק רטנו ית' מליחות אותם כל רגע היו לאין ואפם עומם; אמנם לפי
 שאין צמ שום נצח אף עליון שבעליונים להשיג מהות ענין זה, אין כל העולמות וכל נצחם
 הם בעלם אין, וכן כל רגע הם מתיחותים למליחותם ממנו ית', לזאת צמרו צמיצת מקום, להורות
 שצמו הכלי העומדת על אחיה מקום, הגם שהכלי יש לה צאמת מליחות צפ"ע, מיינ אם לא היה
 להכלי מקום שמתמוד עליו היתה כלא היה, כן אף שהעולם כולם מורגש ונדמה כמליחות צפ"ע,
 הוא ית' הוא מקומו, שאלמלא לא היה צרלנו להסתחות העולמות היו כולם כלא היו. ואף שהמקומות
 מורגשים לחוש במליחות, אין המקומות עצמיים, אלא הוא ית' הוא המקום של כל המקומות שנלדו
 ית' נחשבים כולם כאלו אינם במליחותם כלל גם עתה כקודם הצריחה. וכן דמיון קיום העולמות
 ע"י כמו ית' לקיום הגוף ע"י כחות הנשמה, צאמנם, מה נשמה מלאה את כל הגוף, אף הקצ"ה
 מלא את כל העולם, אין מלוי הקצ"ה את העולם כענין מלוי הנשמה את כל הגוף, כי גם הגוף
 יש לו מליחות צפ"ע למחץ צפ"י רק שהיא מתפשטת צמימית כל פרטי חלקו ומקיימו, שהרי גם
 בלאת הנשמה מהגוף אין הגוף מתצטל ע"י מליחותו, אבל ארון כל ית' הוא מלא את כל העולמות
 הנצחיים, ואינם מוליים גדו ית' כלל צאמתו, ואין עוד מלצדו ית' עומם שום דבר כלל בכל העולמות
 ומעליון שבעליונים עד התהום התחתון שצחהויות הארץ, עד שאין כאן שום נצח בעולם כלל,
 רק הכל מלא עלמות אחדותו הפשוט, וזה"כ (ירמיה כ') הלא את השמים ואת הארץ אני מלא,
 ונאמר כי ה' הוא האלקים צשמים ומעל ועל הארץ ומתחת אין עוד, ונאמר כי ה' הוא האלהים
 אין עוד מלצדו, והוא כמשמעו שאין עוד מלצדו ית' כלל צשום צמינה וקודה פרטיית שכל העולמות
 עליונים ותחתונים והצריחות כולם, רק עלמות אחדותו הפשוט לצד, וזה"כ (דברים רבה פ"ג)
 מור אין עוד אפילו צחללו של עולם. והו שחקנו לנו קדוויינו לומר קודם התפלה. אתה הוא עד
 שלא נצח העולם, אתה הוא משנצח העולם. ר"ל אף שכבר נצחו העולמות צרלנו הפשוט ית',
 עש כל זה אין שום שני והסתדות ולא שום חליה ומתחם צעלמות אחדותו הפשוט, והוא הוא
 גם עתה כקודם הצריחה, שהיה הכל מלא עלמות ח"ס צ"ה גם במקום שעומדים העולמות עתה.
 ובצמינה זו נקרא הוא ית"ש מנלא כל עלמין, והוא ענין גדול נכבד מחד, והוא כבוד אלהים
 הסתר דבר מלדנו, וכמו שיתבאר עוד: ונצבת על הצור. ר"ל אתה תעמוד על השגת והסתלשות
 כל הצריחה (דען לחאומעג האנג דער שאַפּטונג צעגרייפן), ר"ל אתה חצין אין חלקי הצריחה
 מתקשרים ומתאגדים זה בזה עד שיתאחדו בתכלית האחדות והשלמות, כי אף שהוא ית' מנלא כל
 עלמין שהשואה גמורה, מיינ מלאנו שגם בעולמות העליונים, כל עולם חלוק ומשונה ומצדו צמינות
 שונות, ואמתו משיגים השגות שונות בחלוק צמינות פרטים דרך השתלשות, כענין קו אור המאיר
 השגותינו להשיג התגלות אורו ית' בעולמות וכחות חלוקים, שכל עולם וכח היותר עליון התגלות
 אור חלקי זו ית', כי כל כח מהתחתון שצמתותים עד העליון שבעליונים המשתכח קיומו ומיותו
 הוא ע"י כח שלמעלה הימנו, שהוא נשמתו המתפשטת צמימיתו, וכן הולך ע"י הסדר גבוה מעל
 גבוה, כי כל"י כל הצוראים וכחות התחתונים הם מהתמוגות ד' יקדות, ושרש הד' יקדות הם
 מהדי מלאכים שסינום אר"ג'ו'ן, והדי מלאכים שרשם מד' מיות המרכזה ששרש כל"י כל שרשי נפשות
 כל הצוראים התחתונים, שכל מייני מיות שרשם נפשות ומתלשל מן פני אר"ה שצמרכה, ונפשות כל מייני
 הצחות ומתלשלות מפני שור, ושל מייני העופות מפני נשר, ונפש האדם הוא מפני האדם ושרשם
 ומיותם של הד' מיות הוא מהעולם שעליהם וכן עד לעילא ולעילא, ושרש כל השרשים לדהון הוא
 מד'

מדי אחיית וְשֵׁם הוּי צִיָּה. וכן פרטי הכמות והמיינים כולם בכל אחד יש פרט, ופרט למטה למעלה מעלה כאמרו ח'ין לך עשן שאין לו מוץ זרקיע שמוכה אותו ואומר לו גדל, כי אותו הכוכב והמוץ הוא פנימיית נפשו ומיחו ושרשו של אותו המנה שמונו ומקבל כח המניחה שהוא נפשו, ופרט ונפש אותו הכוכב והמוץ הוא המלאך הממונה עליו שמונו ומקבל כח המניחה להלמיח ולגדל אותו המנה, ופרט ונפש המלאך הוא מהכח והעולם שעליו, ואותו השם וכח שעליו הוא מעמידו ומקיימו. וגם השמותיו המגלות אורו ית' צוה העולם הוא ג'יב צמחינות ומדרגות שונות צמקומות פלוקים, כמו שמונו רז"ל עשר קדושות וכו' ומחנות ומקדושות זו למעלה מזו צעקך קדושתם, צאופן שמוץ המנותינו ילדק לומר שצמקום זה נכר יותר גם אללנו המגלות אור אלהות ית' מצמקום אחר, שהמגלות אורו ית' היא צמחינת הספר והשמותינו, כי כך גזר רז"נו מטעם הכמוס אחר ית', להסתיי אור אחדות עלמותו ית' צוה המקום שיעור עמידת העולמות והצריחות כולם הספר עולם, להמליח על ידי זה ענין נפלא הזה שיתראה וישג מליחות עולמות וכמות ח'ין ומספר דרך הדרכה שהמשלשות, ולהאיר בהן המגלות אורו ית' אור דק שיעור ודקוק עולם ודרך ומסכים ח'ין קץ, עד שיוכלו להמליח דרך המשלשות ומסכים עלומים גם וקומות אשר יתדמה כללו הוא ס'יז סלל ופנוי מאור אחדות עלמותו ית', ואין אחרתו משיגים רק רשימה דקה, ואור מועט כעין קו, ד"מ עד שהגיעו דרך ספר המדרגות והמסכים הרצים אל הכמות מחמוגי הממחוינים, ח'ין המגלות אורו ית' נכר כלל להשמותינו. הנה על כל זה וכדומה מהמשלשות העולמות והצריחות, אשר ונלנה על ה'ור: (כב) והיה בעבור כבודי. צעת שמתפטר כבודי להסחאות ולהמגלות מועט לעיני השנתך (אינדעם מיינע הערדליכקייט ערשטיגען ווירד), צוה מעלה למדרגה עליזנה מאד והוא, ושמת'ך בגקרת הצור, אשרי אותך את מקור היות המשלשות הצריחה (דיך אויף דען אורגרונד דער נחאמענהאנגענדען שאפטונג פערזעטלען): ושכתי ב'פ'. אגלה לעיניך צמחה רחי' שכלית רוחנית, הסתחרות והתעלמות, כבודי הנעלם מכל מי (מיינע היינליכקייט דיר אנטויליך מאלען): ב'פ'. הסתחרות והתעלמות, והוא ממות ענין צמחינת מקומו של עולם ח'ין ח'יר ד'יר אנטויליך מאלען): ב'פ'. יבשחא אשר זיכאלו להסתור צינה צוה הענין הנורא לידע ח'ין ח'יר יחד צ"ה מאלת אלה הכל וכל המקומות האחדות פשוט ושווי גמור, ובמאמרו צמופלח מורך אל חמקור, וע"ז נכרת צרית, שאין כל הסמכים יכולים להסור צו, וגם נצחי מעלה שואלים אי' מקום כבודו, כי ח'ין יכולים להשיג ממות ענין מקומו ש"ע. ח"ה"ם (חגיגה י"ג) דמלאמר צרוך כבוד ה' ממקומו מכלל דמקומו ליכא דידע ליה, והוא צכלל שאלת ומקירת מה לפני (צ"פ ח'ין דורשין), והוא צמנת גבורותיו וגוראותיו ית' שנלמס כזיכול כבודו עד שכפי השמחתי נראה מליחות העולמות והצריחות, ושהוא ית' ומסתחר צפניעיות כולם. הנה על המגלות אחדותו ית' הממלא כל עלמין שהשוואה גמורה שהוא מלומס ומתחר והשמותינו, אשר על ענין זה נאמר (ישעיה מ"ה) אכן אמה אל ומסתחר, אשר כאן ושכותי כפי. אגלה לך הסתחרות זאת: עד עברי. ר"ל עד שהאגלה ואתראה לך כל מה שצנכט השנתך. עד עצרי, עד אשר האגלה לך, ובאמת היה מרע"ה הולך וגדל צמנת המדרגה הנוראה עד שעלתה צידו וחה אליה קודם סילוקו מן העולם צסלימות היותר אפסרי צכט אדם ליכות צעודו צוה העולם. לכן אשר צמנת (צוהיה אם שמוע) להצבה את ה' אליקים, צלשון נסתח, צימיד צפסוק שאחריו אשר צלשון מ"צ, ונחתי מער אלנכס שהוא הנותן והפועל כי הצבול צעיני עלמו ממליחותו, ורק השכינה לצד המדרגתו, לכן אשר ונחתי, וז"ס רז"ל שכינה מדרגת מתוך גרונו של משה, וכעשה"כ פה אל פה אלדכ צו, ולא כתב אליו אלא צו, צחורו מנש, והוא ענין המאמר (צ"פ כסוי הדס) גדול שגמר צמשה והסך יותר מנו"ס צאצרכס, דאלו צאצרכס כתיב ואנכי עפר ואפר, ואלו צמשה והסך כתיב ואנחנו מה, כי עפר ואפר עכ"פ מתראה עדיין מליחות עפר, אבל מרע"ה אשר ונחנו מה כללו ח'ין שום מליחות צעולם כלל לגמרי (והרואה לעמוד ע"ל תוכן ענין המדובר צמקראות אלה, ימים עין עיונו צס' נפש הסייס שער ג'י, ומליח עונג לנפשו, כי לא דרצתי מענין זה הנכדד מאד כ"א המלטרך לציחור לשון המקרא): (כג) והסירותי את ב'פי. צמה שאמר את ומסך התעלמותי מלפניך ר"ל צמה שאגלה מנעט ומסתחרותי למראית עיניך תזכה לראות את אחרתי, וענין מראית פנים ואחריים יראה לקצו ע"ד הפטר, כי יש לו ללמד שני אופני השגה, אל השגת המתחלף או השגת הברוך (זינעוהעטישער אָדער אנטליטישער צעגריף), השגת המתחלף היא השגה שגייע אל"י האדם ע"י השגת פרטי ענינים, שילייר לו עדי"מ מחלה חלקי הצנן חלונותיו, פתגיו, חרציו, עליותיו, מולאיו, ומובאיו, צמחצנתו אחת אחת, ויעשה לו אלו"כ ומכל אלה חלקי ליו"יים ליו"ר אחד שלם צוושצנתו, הנה הליו"ר המוחם הלה הצ"ע ליקוט ואסיעת ליו"רים חלקיים יקרא השגת המתחלף. אומס השגת הברוף היא ההשגה הכללית והוא הליו"ר השלם המתהווה צכט המלייר מיד צמחלת ההשקפה ומלי שיקדם לו מחלה הקליטה ומליו"רים חלקיים, כשיראה עדי"מ צית ומתחרכס צו מויד

מיד זרע שלמה מננו מוארו לזינו וסדור חלקיו הכל צפעם אחת, הרושם הכללי הוא המהות
 צדמיון המסחבל צשלמותו צתחלת הגטיירות הדבר צלתי מלוקט מתחלה ומלקיים כ"א כמו שאח
 צשלמותו מתהיה חיקף צמתצצה (אלא שאחר שינות עכשיו לחלקיו שהוא מורכב מהם ולגיי לרחת
 חלקי הצנין כל אחד ואחד צפ"ע), הוא הנקרא השגת הרלוף (והדברים מנוצרים יותר בדברי הרש"ם);
 ובמנת ומדע כי צצמנית האדם המתצונן, השגת המתלכף היא על"י כי מן הפרטים עולה אל הכללי,
 ולפי שהמתצונן הוא צעלמו חלק פרטי צכוצב כללת הצריאה, אי"כ הליכת השגתו מן הפרט אל
 הכלל, והוא המכונה הליכת פנים, שיואל מהשגתו אי"ע שהוא פרטי אל דבר פרטי שהוא מרן מננו
 ומזה לדבר פרטי אחר, עד הגיע לסוף השגת מצוקשו, אמנם זה אינו אלה צצמנית המצקס המושג,
 אמנם צצמנית המצוקס לזינו המושג הוא צהפק, שהשגת הרלוף מצמנית האדם היא ירידה והליכת
 אחריים, ומצמנית המושג היא הליכת פנים, והנה הוא ית' הודיע למשה האופן והדרך אשר צו
 ישיג כבודו ית', וזה אי"א מאל השגת הרלוף (כי האופן היותר נאות והמוכשר להשגת מליאותו
 ואמדותו ית' וכדומה לר"ך שיה' צדרך על"י, או הנקרא אלליו הליכת אחר צצמנית המושג דהיינו
 המתקשרת לזירי חלקיים עד צי"א מהמוקוצן לזיר השלם צציאור מליאותו ואמדותו ית'), כ"א מאל
 השגת המתלכף אשר צצמנית המושג היא הליכת אחריים (יקווארטקאנג), לכן אמר וראית את
 אחריו, אמנם פני לא יראו כי צלתי אפשר השגת עלמותי ומותמי צצמנית הרלוף שהיא הליכת פנים
 (פ"לרווארטקאנג) שהיה תחלת ההשגה מיד מננו ית' הוא דבר הנמנע צתכלית המניעות להיותו ית'
 צלתי מושג מאל עלמותו ואינו נכנס כלל בצד ההשגה. וזה הנ"ל צזה הענין לקדשו מעט אל הפשט:
 ודע כי מדברי רבותינו מתעוררתי על כוונה אחרת צכמוצים אלה כפללה מאל ויפור גדול צתורסי,
 וזהו אמרו צמכילתא מדתא דרש"י (רות ד' כ"ה ע"ג) וראית את אחריו ומני לא יראו, איך אדם
 יכול לראות פני התורה שצכתצ אלא מתורה צצע"פ, ע"ש צציאורו צפירות שפטא עגל היה הגורם
 לזה, והכי איתא צתקונים (ד' קל"ד) צתר דאחדרו לצמרו דקצ"ה הדך לין אחריו ודא איהו וראית
 את אחריו ומני לא יראו ולחין אינון פנים דנראין ופנים דליין נראין, ע"ש. וצתקונת התקונים
 (ד"י"א ח') אמר למשה וראית את אחריו וגו' לית נביא ומכס יכול לאעלא לעילא פחות מן דא
 ובגין דא אתקראת מפתחות המיטויים חנפין דיה, וחנפין דלגאו מפתחות הפנימיים, כי ממה
 שאה"כ מזה ומזה הם כחוצים משני עצריהם, ומכתצ אלהים מרות על הלוות, מנוצר צבלמות
 הראשונות היה מפורש כל התורה צתרי"ג מלות עם הלוותי ואגדותי (וכמ"ש שם צציאור לשון
 המקרא) וממה דלמר קרא אחר שפא עגל, ויתגלו צניי את עדים מהר חרצ, מנוצר שעי"ט שפא
 זה נפלו ממדרגת הנפשי ומצמנה לרחת המעליחית ומחלש עיונס השכלי צשגות אלהיות הגבוהות,
 וירדנו מטה מטה, עד שאין צדינו רק התורה הכמוה, אמנם הדברים הנעלמים צבתורה, חלק
 ההלכות והאגדות אינם צדינו רק צקצלה על פה, שאינם מתגלים לנו רק מעט מעט, וגם זה רק
 אחר יגיעה רבה, ואולי ליחדי קבולה צסיוע אלוה. וזהו שאה"כ כאן וראית את אחריו וגו' איך אדם
 יכול לראות פני התורה שצכתצ אלא מתורה צצע"פ. ואחרי עלמותו רצותיו המובן צמאמר וראית
 את אחריו וגו', חל עליו ההשתללות להצין כל הפרט כלה צדרך זה, וי"ל לדעתם לפרט צקשת
 משה, הראני נא את כבודך על פינה זו ע"מ. זה: אחרי שהשתדל הרועה הנאמן להשיג כפרה
 על שפא עגל, לא רפתה ידו מלהתפלל גם על מה צנמנך להם צפתא זה, והוא צצירת הלוות
 אשר עי"ז נאצדה מישאל כבוד האמת, כל התורה כלה עם חרי"ג מלותי עם הלוותי ואגדותי,
 אשר כלם היו מפורשים צלוות ראשונות, ונה אדון הנביאים להחזיר העטרה לישנה, ע"ז אמר
 ד"ר אנו נא את כבודך: לא צצבור עלמו התפלל הנאמן צצית ה' ובצית ישראל, כ"א צצביל כלל
 ישראל וכלל עלמו עומס לצקס לראות את כבוד ה', ואין כבוד אלא תורה כי היא כבוד העליון
 ית', ועליו אמר (משלי כ"ה) כבוד אלהים הסתר דבר וכבוד מלכים מקור דבר. שפירשו הגרי"א
 היטיב, כי התורה צצע"פ כוללת שני ענינים הלוות ואגדות, וצמוך האגדות נגחות סקודות שהם
 כבוד אלהים, אשר לר"ך להסתיר אותם, כמ"ש למכס עתיק, דברים שמכס עתיק יומין, וכבוד
 מלכים הם ההלכות שמומקרו לתמיים לדרוש ולחקור אותם. והיתה אי"כ תחלת רועה הנאמן לרנות
 את קונו, שישור יחזיר להם לוות העדות צנעלתן החלשונה, צשיה כבוד העליון מוסף עליהם
 להיות מכתצ אלהים מרות על הלוות, הכל מפורש ומנוצר צין ההלכות וצין האגדות. והכי איתא
 צתנחומא על ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה, כשאמר הקצ"ה למשה כתב לך ציקס
 משה שמהא המסנה צכתצ, ע"ש. והכי אמרו צשמות רבה פ' מ"ז. אמנם שם הלשון אינו מדויק
 כ"כ, ע"ש. ע"ז השיבו ית' אעביר כל עובי, ומותי, ורמת: כלומר אגלה לפניך ואודיעך שמתת
 עובי, מאל מלת הפנינה והכחמים, לזוני כעת להעלים את כבוד התורה, ולצלי לפרש ולצאר ההלכות
 והאגדות כבלמות ראשונות. (צרע"מ ואחמקן רס"ד ח' תורה שצכתצ דא הוא דכתב הוי). כי זה
 הענין

הענין דומה למלך אשר נסר ליד אחד משרי פרחמיו מכתב פקודה על אנשי ארצו, ולסוף מכתב הפקודה כתומה מלך שיש בו כוונות שונות דמשממע לכמה אנשי, ומשפשא מן יטעו אנשי הארץ ויצינו במכתב הפקודה כוונה שאינה נמכרת עם דעת המלך, לכן נסר על פה לאנשי השר את המכות האמתי שבלשון הפקודה וילו על השר לאמר: אחת ממסור את מכתב הפקודה כאשר הוא בלשונו ממש אל ידי אנשי הארץ, ואחת תפרס ותבאר להם את המכות האמתי צדקי שלא יטעו בכוונתם, והיא כשמוע השר את דברי המלך תמה ולאמר הודיעני נא טעם דברך על מה כתבת את הפקודה בלשון פתום עד דמשממע לכמה אנשי, ולהסיר חשש הטעות במכותו מלוגי להודיע להם על פה את המכות האמתי שבו, הלא טוב יותר היה לכחוב את הפקודה בלשון מפורר ולבאר צאר היטב כוונתך עד שאין מקום לטעות זו, ויען המלך ויאמר, מדת טובי תאללני להחנכב ככה, כי אם ככה אני עושה כאשר עלה ברעיוןך, לבאר להם צאר היטב חובן פקודתי, כמה יגדל העונם על העובר עליו, אם צענייהם יראו את מכתב פקודתי פתום צעמי, עד שאין להם שום קנה להסתפק על אחת הפקודה ועל אחתה המכות שבה, הלא יגדל עונם האים אשר לא יראו את פני מכתב המלך הפתום צעמו, הלא מן הראוי לאיש בליעל כזה לבלתו חיש מהרה, ואם האבדון תאללנו מיד לנלם. לא כן אנכי עמדי, לא אפרוש רשת השפתה אל אנשי ארצי להכלל בו ולהשתיחם, לכן כתבתי לשון הפקודה עד דמשממע לכמה אנשי, והמכות האמתי שבו לא אמסור להם רק על פה על ידיך, וצוה יש בעוצרי הפקודה קלת פתחון פה לאמר: לא על פקודת המלך נענתי רק פקודת השר לא שנתתי, ומי זה ידע אם השיג השר את דעת המלך היטב, ולא לייק צה כל הארצה וכדומה מן ההסתוללות שיתפשו ההמונים לפי יתר תלות לבם לפרוק עול המורה מעליהם, ומצד זה זו אוכל להחנכב עם כמו אלה צמדת הרחמים, שלא ידונו כעוצרים פי המלך אשר העונם עליו לבלי שיעור ותכלית, רק כעוצרים פי השר אשר לא יחול עליו כ"א עונם קבוצ, לפי הענין אם מלקוח אם מיחה או כרת. ויש לי עוד כוונה מיוחדת במסירת ציאר פקודתי רק על פה, והיא לבוצת שומרי פקודתי להחנכב עמם צמדת חנינה למתן שכרם כי אם היה כוונת פקודתי מבוזרת צאר היטב, לא היה לשומרי פקודתי יתרון מעלה כ"א, כי מי זה יתקף נפשו למרוד בצווי המלך אשר אין פקסוק בצויו, ולא היה איך שכרם רק חרוב ומוגבל, אמנם כעת אשר מכתב פקודתי קובל כוונת מתחלפות ומשממע לכמה אנשי, ויש לאנשי הארץ מקום לבחור בלשון מכתב פקודתי כוונה להקל ומעליהם בכמה דברים ואם בכל זאת לא יטעו אל דעת עמם, ולא יתנו לבם רק אל החנכב להם על פה בכוונת מכתב פקודתי לשמור אותה, הנה לכמו אלה מן הראוי להחנכב צמדת חנינה לתת להם שכרם שאין קצבה ולבלי תכלית. ככה הוא מנחת טובו ית' להעלים הכוונה הפנימית שצמורת (ההלכות והאגדות) כדי לתוקן צמדת גדושה את מקיימי התורה שכתבת לפי המבואר להם על פה ומפי הקבלה (ח"ט צממות רצה (פתי"ח) כתב לך את הדברים האלה כי על פי וכו', תורה שכתבת ותורה שצע"ט, כתי אחך צרית ואם הוצרת אותה ועשית מה שצע"ט בכתב וכו' איןך מקבל שר; ר"ל שר כזה לבלי תכלית). ולהחנכב צמדת הרחמים עם עוצרי תורה לבלי הענינם עונם נלמי. וזהו ומוטי וגו' ורמתי וגו'. ואחר שהודיע הוא ית' את משה סבת העלימו תורה שצע"ט, שהוא מלך עוצו ומנחת חנינה ורחמים, הוסיף להודיע אליו כי גם מלך המקבלים יש למטע משה ענין זה, לכן ייחד אליו אמירה צפיע ואמר לא ראוכל לראות את פני, אין המכות צוה אחת משה לא תראות, כי זה האיש משה למעלתו העליונה, אשר שמועד צהר ארבעים יום לקבלת התורה, אין פסוק שהשיב כל התורה עם כל כוונתי הפנימיות, ומה לו אם מעלות התורה כחובות צאר היטב אם לא, והוא הי ציכלתו לראות ראיי תכלית את פנימיות התורה; אמנם צה אליו הדבור בלשון נכח, לא תוכל, וגם הוא לידר כמדבר צעדו הרצני, כמו שהוא הענין צמי שהוא מפורסם היותו סרקור צין המוכרים ולוקחים, שלא ידבר עם המוכר צסם שולחו ולא יאמר מוכר לפלוגי, כי רק צסם עלמו ידבר, מוכר לי, וגם המוכר לא ידבר אליו צסם שולחו ולא יאמר לכתת לא אמכור אליו, כ"א לבכ המסרקור ישיב לא אמכור לך, ומודן מאליו שאין כוונתו אל המסרקור כ"א ללוקח. ככה תשובת לא תוכל לראות פני, מוכב על ישראל, שלא יוכלו כעת לראות צאר היטב פנימית התורה (ההלכות והאגדות). פני, ענינו פנימית, כמו להם פנים (תורה כ"ה ל') כמבואר שם, ועמי"ט (בצדע"ט י"ב י"ח) מזה, ואמר טעם על התעלות פנימית התורה, כי לא יראני האדם, כלומר מין האדם הזה, שפלו מודרנה העליונה שהי להם, ותטאו בנפשותם צחטא עגל, לא יוכלו להשיג עמוק פנימית התורה, ולא יוכלו להצית צהר העליון אשר יופיע צהר התורה. לכן תלה הסיא האדם, השרות על אלה הודעים להפילת מדרגתם, ולזה הוסיף גם מלת ורזי מלה זו לדעתו כחן על מין הפלוגי שצארצעה מייגם הכוללים כל הצדושים, אשר למעלה מן הטומא ולמטה מן המדבר (טהורייך) כי גדר האדם להיותו מוצר הצדושים הוא כס הדעת והשכל שבו חוהי לרשות האמתית, ורק צזה הוא

וזה שראוי להיות כזבל מן הצדדים שמתחין, ובסודו מוננו אינו אחרו עלם עור, ואף שזה עור
 הסכל מן המדבר לא נעדר מוננו נפש המי עם כל כחותיו, ככל זאת אינו עור בגדר האדם כי
 נראה האומות נעדרת מוננו לפי מדגת האדם, ונפש המי שבו אינו אלא נורה לנעול מי אצל
 צנור האדם אין זה צו רק חומר צנור שכלו, וכן אדם שיש בו כח הדעת והסכל אצל אינו
 מתנהג על פיהם, הנה הוא אדם מי (טהירמעט) ר"ל יש לו נורה אדם אצל פעולותיו אינו רק
 כנעל מי נעדר הדעת והסכל, מי צממות האדם, וממדגת אדם שכל ונצח כזה אמר (איכה ג')
 וזה יתאזן אדם מי, ר"ל זה מאל יש לו להתאזן על עלמו זה המלוצט צממות אדם ומתנהג
 כנעל מי, ערומים צפירשו לאצות פ"ה צמטה הולך ועושה חסיד, וכן דור מקצלי התורה שנתעלו
 צמדגת נפשות גזו מאל עד שפקס זיהנתן, וכמעט קט השפילו נפשות לדיוטא מתחנה
 צמטא עגל, קראם כאן "האדם ומי", ולא"ה שהפטישו וענמם נורה אדם הנורה האומות, והתלבו
 צנורת המי, אינם ראויים לנלות לעינים, הכבוד העליון ולרלות את פניוית התורה, ואחרי שגלה
 הוא ית' למשה קצת מוננו ומלרלות להם את כבודו העליון והוא פניוית התורה (הלכות ואגדות)
 חזר שוב לסודיעו, שאין דעתו ית' להטיב את פני משה ריקס לגמרי, ולצלי מלאות לו את מיוקשו
 אף צמקת, כי תסתחך עליהם עשה רושם ואקיימנה צמקת, ויחד לזה אמירה מיוחדת לאמר
 הנה מקום אחי, כלומר מותכם צדעתי קיום מיוקשך (צמטאטיגונג איצט צייא מיך) — [מקום
 הוא קיום לדבר השוקן עליו, כי צלעתי מקום לדבר, הנה הוא כאשם ואין, ושאפיר ישנש על קיום
 המוקש, כענין מקום צר עזרו (ישעי י"ד)] לנלות להם דרך אחר את כבוד הפניוית שצמורה,
 צין צמחלק עיוני (הנקרא צמקת תורה וצלשון חכמים אגדות וקודות), צין צמחלק המעשי
 (הנקרא צמקת מורה וצלשון חכמים הלכות), וציאר ואמר ונצבת על הטר וגו' ושברתי כפי בליך.
 ההלכות שהוא חלק המעשי שצמורה צנע"פ קראם כפי, כי לשון המוקדא הוא כמכסה המסתיר
 את המונח תחתי, ככה התורה הכמונה תסתיר תחת לשונה הנכחד כל ההלכות שצמורה צנע"פ,
 והמשחל כל כמו להצין היעז את התורה שצמחה, יוכל להשיג ולרלות את ההלכות המתעלמים
 תחת לשונה, כי כבוד מולכים חקור דבר, והאגדות שהם קודות התורה קראם נור, לשון לריה
 ואגירה, כי לגודל העלמם הם דומים לדבר המוקדש והלרור צקשר חוק ואמיץ, עד שאי אפשר
 להמיר האגדה בלתי השתלרות ככה בלתי משוער, ומענין זה נור תעורה (ישעי ח') להעלינו ע"י
 גיזתו דבר עם הקשירה (ע"פ ר"ש צ"ג), וכן (שם מ"ח) ונלרות ולא ידעמם, עמונות ושמורות
 מהשיגם, והנחת שם נור ואגדה על הסודות העלמות אל ימי זה צעייך, כי שם סוד עלמו אשר
 הונח על העולם (סוד ה' לירחי, הולך רכיל ועלה סוד) הוא מנעם קשירה ולריה, כי עיקר
 שרשו שמי אומות קד, כמו ותשם צדק רגלי (איוב י"א) והוא כלי אשר ע"י רגלי אדם קשורים
 ולרורים יחד כל יוכל ללכת, ומנו ומתעק שם סוד על הדבר שרורים להעלינו, כאילו הוא קשור
 ולרור כל יוכל להסתח ולהתגלות, ולזה ישנש שם סוד גם על המצרה הנועדים יחד (צמראיין)
 להועץ על דבר, (סוד ישרים, סוד צמורים) להיותם קשורים ואגדים יחד להסתחד צעלמם, ככה
 האגדות וקודות התורה אינם מושגים כ"א למי שמתחל צם צמח נפש מורה מכל סגו והרורה על
 סוף ועון, כי צלעתי זאת לא יוכל לרדת לעמקן, והם רוללים את מוחו, הנה אמר ונצת על
 הטר: מוכל לעמוד על דעת האגדות והסודות הלרורות מאל, ולהשיגם צדעתך אף שהם קשורות
 קשר מוך קשר (וירכסו צמרטטעטען דאם טיעפסטעט געשיינונים), ומצאר ואמר: בעבור כבודי
 ושמתוך בנקרת הצור, למען שג כבוד תפארתי צמקודתי, אחנה לך השגה צמקוד דבר המוקדש
 לגודל העלמו, (לשון הצמרה ישנש על התפטרות דבר המנומלם והתגלות העלם, כמ"ס (לקון
 ל"ד ו')- צמערור ה' על פניו, ע"ש, וגם המתצוקן להצין צלשון המקדא את הכוונה הפניוית שבו,
 הוא כמעתיק ומסיר דבר מדבר, כי עוצר צמחצמח מן הכוונה המיונה השפוטת אל עונק הכוונה
 הפניוית, ודומה צה למעציר ומסיר עלם נשמי ומקום למקום (איצמרטראגען). — בנקרת, מענין
 מוקדת צור נקרתם (ישעי כ"א) שענינו ילאחם מנקרה, שהוא מקור הויית ההולדה, כמצאר שם ואל
 שרה תחוללכם, ועל העלם ההלכות שצמורה אמר ושכתי כפי עליך, אגלה צמראה שכלית לפיך
 את המוסס והנעלם מן חלק המעשי שצמורה, (כפי, מצואר למעלה לענין העלם והסתר הדבר,
 גם יש צלשון קף התקשרות בלתי מותר ומופטט כענין כפות ממרים (ויקרא כ"ג ו') כמ"ס, וכלל
 צה גם חלק המעשי, הנעשה ע"י קף היד, ולהיות שצמורה מלת קף גם התעלמות והסתמרות,
 וצמרת הדברים שצמחות עמונות כל המר"ג מנות, לכן כנה אחתם קף, כצמדבר רבה (נשא פ"ג)
 קף אתם הלמות, עשרה זה עשרת הדברות, ומלאות קטרת שמת"ג מנות כלולות צין, ע"ש: עד
 עברי, כלומר עד שאה"י מושג לך, וחצין את המכוון מונני צו, והטעם צמקרות אלה לך כלל
 הוא, אף שאמעט מהם התגלות כבודי הפניוית, שלא יראו לעיני צמרי, כי לא יה' מופרט ומצאר

זכר היטב עד סיהיה הקטן והגדול שוים זו, ככל זאת לא ימנע מהם לגמרי, כי אכתוב להם
התורה שבכתב בלשון שפתא גלית ונעלמת, גלית תהיה לפני כל לפי הכוונה החלוונה הפשוטה,
ונעלמת לפי כוונתה הפנימית, כי היא אומרת אלוה לרום בלשון כבחר מאד, אשר אמת מדבר
ורבות השמיעו, ובכח לפונה יהיו כלולים כל חלקי התורה הנלרכים למעשה המעלות (הלכות), וכל
חלקי העין וההשגה הנלרכים להשגת פודותי (אגדות), ולזה ישמשו הפנימים המונחקים שנמסרו
על פה (יג מדות שהתורה נדרשת בהם) ועל ידיהם יוכל האיש המשכיל ע"ד אמת לאומתו, לרדת
אל עומק המרחק הפנימי, וממשיכות לשון המקרא יוללו וישיעו לפניו ענינים רמזים האלה, ועי
קיים ואמר זהו ה"רזוחי את כפי: כלומר השגתם כל אלה לא תהיה רק השגה שכלית רעיונית, אצל
לכתוב כל אלה עד שיכלו למלאות עין השמיעו, וזה לא אוכל למלאות מבוקשך חסו והסימתי
וגר — (כי יש בלשון הפרה ענין ההעדר והמניעה כמו והסימתי ממלה המקנך (אזהאלטען),
ענטפערט זיך לאסקען) אסיר ואמנע מהם העלוותי אלה ומלגותם זכר היטב רק בדרך זה,
שלא יראה להם העלוות כבודי הפנימי שבתורה רק כאשר יראה הרוחא מאסורי הכלי את הדבר
המונע שבו: אמנע עמם תוכי הפנימי לא יראה, חסו לפני לא יראו, לא יוכלו לראות פני התורה
שבכתב רק מתורה שזע"פ: ומה נמללו אמרי כועס רבותיו (במנחות ל"ה) וראית את אסורי,
שהראשו הקצה למטה קשר של תפלין, כוונו צמליה זו הפייחסות תורה שזע"פ עם התורה שבכתב,
הסודות גודל ערך התורה שזע"פ, כי רק על ידה ובאמנעותה יתודע לנו יקר תפארת התורה
שבכתב, ומבלעדי התורה שזע"פ חסול גם עטרת תפארתה התורה שבכתב. זה, עמי התורות האלה
כו צעם קשר ותפלין, וימדו דבריהם על מליאת לשון המקרא (ירמיה צ') המסכת בתולה עדיה
כלה קשוריה, והאמר (ישעיה נט') כלם כעדי תלצטי ותקשרים ככלה, ולשון קשר במקראות אלה
תרגם יצ"ע קשורים, וכן יאמרו צעלי לשון קשר הוא מין תכשיט העשוי לקשר בו שאר מיני עדי
וקשור האסחים בגוף כל יסלו ויאדו, והם תפלין בלשון ארמי הוא לשון עדי פאר וקישור, פלך
מצות עלין, והיו לטעפות תרגומו תפלין, ובמגלה (ר"ז ז') קראו את התפלין יקר, וע"פ וימללו
נביי את עדים מהר חרב, אמרו רבותיו תפלין של ראש ותפלין של יד, ר"ל שבצורת הלוחות
שע"י טעם עגל אדו ישראל את עדי הכפשי והתכשיט הרומני של התורה, חלק העיוני (הס סודות
התורה שנקראו אגדות, והוא קשור ותפלין של ראש אצל העיוני) וכן אדו חלק המעשי של תורה
(הס הלכות והדינים והס קשור ותפלין של יד אצל המעשי). ועמה זכות תפלת נפש האומר
להם התורה שזע"פ והיא צאמת הקשר והתכשיט לקשר זה את עדי וקשור של תורה שבכתב, כי
מבלעדי קשר ותכשיט של התורה שזע"פ, יכול גם העדי והקשור של תורה שבכתב, ובתיקונים
מבואר שהראשו למטה קשר של תפלין של יד ושל ראש — ואם יתן הקורא המשכיל את לבו על
ביאור המלות שבפרשה זו שכתבתי ממלה, ויתבונן על פירוש זה האחרון שהוא לדעת רבותיו,
אקוה שייטב זעניו, להיות ענינו מכרים מאד לפי העת והזמן שאמרה זו פרשה זו, וכל הפירושים
שראיתי לא מלאים ראויים לפי הענין:

לך (א) פהל לך. ענין ארבעת פסוקים אלה היה צפוף ארבעים יום האתלעיים, כי אז נעוה
לפסול הלוחות, וכאשר עשה נשה ונה שללוה עלה אל הכר ונשתה עם ארבעים
יום שניים, צם האריך בתפלות ותחנונים, אמר כל מה שנאמר למעלה (ל"ג י"ג) צפרת ראה
אתה אמר אלי וגר עד גמירא, וביה"כ"פ הסיג מבוקשו, וע"ז אמר כאן (פ"ה) וירד ה' צעק וגר,
ואין מוקדם ומאוחר בתורה, כתיב לעיל צעם הגריא: פהל לך. הראשו מנלכ (רע"ג) אם כן
יהי לשון סקל ענין חליצה שהיא הגזירה והחתיכה ממוקרו (אויסהויען) ויתכן שכולל גם עשייתו
אותם חלק וישר (צעהויען) כי הנחל המסודר שמוליכין ועזיזין אותו על הלוח להחליקו נקרא
מפסקל צמטה (כלים פ"ג מ"ד): (ה) ותיצב עמו שם. תי"צ"ע ואחעתד נשה תמן עמי וקרא
נשה צום ומיראל דה. וכפי"ר רע"ם ותיצב נשה עם האל ית', כמו שאמר לו ונלכת לי עם:
(ו) ויעבר ה'. לא תאמין לשון ויעבר כמו עבור לפני העם, כי הסי"ג אינו גוף, ולא תכשר
עליו המנועה, ואי אפשר לומר שהוא עבר, אצל פעמו כאילו אמר ויעבר קול ה' על פניו, כי
מליו לשון העברה בקול, ויעבריו קול צמטה, ומלת ויקרא תחור לקול (רמז"ס); ואין הדעת
מתייצבת בנספח תינה בתורה כי התורה תמימה, והרצ"ח פי' ויעבור מלשון והוא ירה סמלי
להעבריו, שהוא מושאל למי שתיצב כוונה אמת ויכוין כוונה אחרת, ומלת על פניו כתי לברוח
ית', ועמו שהורא ית' העלים מננו ההשגה שהיא המכונה צנים ששאל עליה באתרו הראשי נח
את כבודך, העבר מדעתו השגה זו והעברו לענין אשר לידעת התוארים; ולפי ה' ר"ל ויעבר בהפעלי.
ול"י כי ויעבור הוא לשון התגלות (פערלפערענצארטע זיך), כי מלאכו לשון העברה לענין השפעות,
כמו ואלצותו: מור עובר כלומר מור המתפשט בריחו, וכן ויעבר עליו רוח קהא שמתפשט הנדה
להתברר

להצטרף בנזוף, וכן (ש"א ז') השמועה אשר העם מעצירים. והוא ית' נקרא אל ומסחר, שאלם
 שכינת כבודו והספירה, וכצדקתו ית' לגלות מעט מאור כבודו, המולומם מחפסטי, והמוסחר מחבלה,
 ושמיך סוגם על ההתגלות לשון העברה שענינו התפשטות, וכמ"ס בלשון ירד ה' על הר סיני
 ומעם על פניו, על פני השגתו ודעתו (אייזיקס), חסו ג"כ המכוון בלשון אעזיר כל מדיני בעבור
 כבודי, כלומר אגלה כל מדיני, ואם נפרם לשון העברה כאן כלשון מעצירים עם ה' (ש"א ז') שפי'
 מוילאים ונוריעים כדכ"ס, דומה ללשון אשכחי שיאמר (ערכאטרען) על התודעות הדבר, ומה אשר
 עזרנו בקרב הגוים אשר עזרתם, נפ' לנבים, שאינו כפל לשון, כי הראשון הוא העברה ומקום למקום
 (דורכנערייט), והשני לשון התודעות (ערכאטרען), יהי גם מאמר ויעצר די על פניו וענין זה,
 וחזר על משה, כלומר הוא ית' המודע על פני משה ועמו משה השיג דעתו את מוחיו ית'
 (ער ערפֿוהר דיא גלפֿעטייט אין זיינער אייזויכט), לכן קרא הוא ה' אל רחום גוי'. וכן צפרקי
 דר"א פניו איתא החסיל משה לועק צקול גדול ואמר ה' אל רחום גוי'. וכן צהרנס ירושלמי
 הסב קריאה זו אל משה. כי אמר עם וללי משה ואמר די חללה וכי' (צילור שלם עשרה מדות
 עמי"ם נפ' שלם): (ז) ורב חסד ואמת. חסד הוא מתנה שאין החיוב צו, ואמת הוא הגמול על
 מה שעשה גדול, והוא מחוייב, והנה חסד הוא גדול צליכות אבל לא בכמות, כי הכותן צחורה
 חסד לא יתן הרבה, אבל הגמול הוא לפי החיוב, אמנם הוא ית' מה שהוא נותן צחורה חסד הוא
 ג"כ רב והרבה, ואח"כ משלם הגמול, והיינו עוד יותר, כי אם בחסד כן ע"כ צלמת הרבה יותר,
 לכן אמר חמלה רב חסד ואמי"ם ואמת (הגרי"א): (ז) עון ופשע חטאה. עמו מוחל את העון
 שהוא מחד ואת הפשע שהוא מחד, כאלו לא היה רק חטאה, שגג, אום וי"ו צומטאה אינו וי"ו
 הצדור כ"א וי"ו ההשתוות והתדמות כמות כ"ף, כי זה אחד משמוטי וי"ו: (ט) אם נא מצאתי
 חן. כאן דמה המלך האומר צפי משפטים וציקם הלא עוד שחלך אהם בקרבנו בעלמך בלא המלך
 ושחטה בקרבנו, ואמר הפעם כי עם קשה גוי' וכלמת גוי' משא"כ עם המלך, כי צחמלה לא
 צקם רק בלכתך עמו, עכשיו צקם בקרבנו, כי ידוע כי כבודו צורה בקרב המלך או ישראל,
 וכן ציקם משה דבר גדול עוד אשר אין אחריו עוד, והצדור לו ית' גם ע"ז: (י) דבה אנבי.
 ר"ל הנה אנכי כרת צרות, והוא קיום ההבטחה אשר לא חופר, כי בכל הדברים המעט מונע
 משא"כ נקיום הצרות, ח"ס נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נכראו בכל הארץ, והוא שריית
 הענן על המסך והכבוד צורה עליהם לעין כל, והולך לפניהם לעין כל, כמ"ס אשר עין צעין
 נראה גוי' וענך גוי' עד שמתוהו כל האומות עליהם ואמרו מי זאת עולה מן המדבר צחמות
 עמן גוי', וכמ"ס צסוף פקדי וכבוד ה' מלא כי ענן ה' על המשכן גוי' ואף שהלך הענן לפניהם
 ציליחתו ומנצרים, לא הי' אלא לשעמו עד הים, וגם לא הי' לעיני כל ישראל, רק לפני הנביאים
 שבהם, משא"כ כאן, וי"ם לעיני כל בני ישראל בכל מקציעים; חו היא הפלא הגדול, וכמ"ס האומות
 עליהן אין אלו אלא אליהם, וכמ"ס משה ופלינו אי וענך מכל העם, ופלינו לשון פלא, וכן
 השיב לו ית' נגד כל עמך אעשה, כמ"ס לעיני כל צ"י, אשר לא נכראו בכל גוי' חסו ופלינו,
 והי' הולך לפניהם צומעיהם וחונה צחיייתם ועי"ם משה שאמר קומה ה', טובה ה', ח"ס ורחם כל
 העם אשר איני עושה עמך, שהכל צצבילך וצרכונך, חסו הגדולה והעובדה אשר אין אחר, ולא
 היחה כוחה, שנה' אשר עין צעין גוי', ועי"ו אנהנו מלפני כי עין צעין יראו גוי', וחזר היחה וכרת
 הצרות שכת צב"ם משפטים אשר שהוצר הצרות כאן, וחזר וכת צראטי הנאות שחולה הצרות צבן,
 וכמ"ס שום עדות על יחורו והולאים ומנצרים להיות להם לאלהים (הגרי"א): (יג) אשריו חצרותיו.
 למעלה צומשפטים (כ"ג) כשהזכיר על צצירת מנצותיהם לא הזכיר מהצרות האצרות, והנה למ"ס
 (ע"א יג) מדפלתו ישראל גבולא דגלו דעתיהו דניחא להו צע"א נאסרו האצרות דליניבו שליחתו
 דישראל עבדי, אבל קודם לכן לא נאסרו דיועשה היא להם מאצותיהם ואין אדם אומר דבר שאינו
 שלו, שפיר לא הזכיר שם מהצרות האצרות רק כאן אשר שטעאו צעבל. כך שומעתי והוא נכון
 מאל. ודע כי ג' לצרות נאמרו באצרה כאן חצרותיו ונאחחן (ז' ה') תגדעון, ונראה (י"ג ג')
 חצרותיו, ונ"ל כי שני מיני אצרות הן, הא' שנוטעים אותה מחמלה לשם ע"א, והב' אילן אצבד
 אשר שכבר נטוע, והם חלוקים צדיניהם הנטוע מחמלה לכן גופו אסור, ע"א חצרותיו, כי גם
 עיקרו ושרשו לריכים לאצד; והגעבד אשר שהי' כבר נטוע, גוף האילן לא נאסר רק חוספתו
 העלן והפירות שיליף משעה שגעבד, וע"א תגדעון לקץ חוספתו (ע' ע"א מ"ח), אמנם כאן
 אמר חצרותיו שכולל צ' ענינים כריחה וקליפה, וגם כליון והשתתה. כמו ולא חכרת הארץ צרעב,
 להכרית הנצמדעים שהוא הכליון הגמור וכמ"ס וימותו הנצמדעים, וכולל צה שני מיני אצוד לשני
 מיני האצרות, אם כריחה הקליפה לצד על חוספות האילן הגעבד אשר שכבר הי' נטוע, אם כריחה
 הכליון והשתתה הגמורה לנטוע מחמלה לכן דגופו נאסר ולרין שריפה: (יד) אלהי מסכה. ח"א

דשן דמחמא, חף סחאסרה על של פץ ורצן גיב, מ"ו טרע כאן של מחבת למי טכנולו נסחא
עגל טחי מחבת. ואסער אחר שמחבת טחא עגל נחוסף עליהם אחרת את אחריו מכתותן (נפסות
י"ג) יתכן להגות צוה גם אחרת אחרת, וטעם אלהי נמכה, אלהים שמחת סכני חילנות (ריש
בעלוינטען גאָטעסווערזען), נמכה לשון סך כמבואר (מסעי ל"ג ר"ב) צלגמי נמכתום: (י"ג) כל
מטר רום. ומטעם הילך הוא וכל מקנך, ויין זו כרייו וטחי טכנות. ואמרו חזק ר"ל יוסף זכר
מנוה, ואיהו זכר פטר טור וטהי, צור טהור טור. או טהי, חזק כמו אפי נכר, רל"ט: (ב) ולא
יחמוד איש את ארצך. מכתן אר"י (מסעים ט' ז') כל אדם טיט לו קרקע עולה לרגל והאין
לו קרקע אינו עולה לרגל. דעת הר"א בעהלות יענץ (פ"ח סימן קכ"ו) דדבר זה אינו אלא כפאין
ישראל טוריים על אדעתם דהיינו צבולה טבימי בית שני שלא הי' היצול ניהו, הוא דנפיי לי פרים
קרקע זין נחיי זין צמ"ל לקוימי קרא דלא יסמוד, וכטיס לו קרקע אפי' צמ"ל, מחקיים זו
הכותב לא יסמוד, דלא קפיד קרא הכא אר"י דוקא כמו בצבורים דכתיב ארץ זבת חלב ודבש,
אבל ארץ טופר נמנע בכל מקום ואפילו צמ"ל. אבל כ"ו שישראל טוריים על אדמתם לא נמכתום
ל"י לטך דינא כלל, שאין לך אדם בישראל שאין לו חלק בארץ, ואפילו אין לו עמה שמכר
אחרתו או שמכרו אבותיו, הכי סחרת לו ציזול והוף הקרקע נחוקה בעלים האלוטוים עמוד לעולם,
הלוקס איט אלא אוכל פירות עד טעת היצול, והכי אינו מקיים זו ולא יסמוד איט את ארץ
מאחר טיט לו פיקר קין צקקע. וכן להיטך למאי דקיימלין קין פירות לאו כקנין האוף, וט"ל
מיי אסין טעלך לקטוח סן ומחזיקין זה לזה ציזול, איכ איי חיתיי להך דינא נחיי לא מלאט
דיטו ורגלטי צביטמיר, שאיט עולה לרגל אלא חצ"ט עד יהושע ז"ל, איכ חמה על עמלך מיי הוא
סחיב ומי הוא הספור, יערט דכריו בארץ, ואין דכריו נראה לדעמי, כי ארץ ודאי נמנע איי
דוקא ולא סוף לארץ, כנפדוסין ל"ט טדך לא חרע כלאיס למטוטי זעטיס צמ"ל, ופיטיי טדך
החמוד לך ומיל לא סקנו לך מן הטומים. ע"ט צריטני' צמס רית מהא ללא חניט טעני' אל
ציתך, (ועיי' צמ"ט מטרע'א חצי' צמס דטורט למיי שאין לו קרקע, ולמעונו גיב לא פיקר סך
דינא צמ"ל כלל), ומטכמת לה שאין לו לישראל קרקע נחיי בגוהט טוחא, כאן ספקיש טעניוטי
ולא גאלה עד היצול טנפחת אחרת ולכהניס וחינה יולאה ציזול, וכן מיי סנתן קרקעות
לאחר צמחנה, ומתנה לא סדרה ציזול, כמ"ט חו"ט (גמין ע"ט) דמכר הוא דמכר רמננה דליסדר
ידעה ומתנה לא, וכן לדעת רמננ"ט (פ"ד מכתורים) דהא דהלוקס מציא וחיט קורא מנעס קין
פירות לאו כקטע"א, דוקא ציזול טני כלווד טכנר מכר פעס אחת טדוה ומזנה לו ציזול ראשון
וסור ומכר ציזול טני דכטה"ג סמכה דעתו של מוכר טחמזור לו טדוה מצי"ה מציא הלוקס וחיט
קורא, משאיכ ציזול ראשון לא סמכה דעתו והי' לי של הלוקס לגמרי ומציא וקורא, איכ נמכתום
ל"י דלית קרקע לישראל ציזול ראשון ככל עת, דמכתומה הכי הוא צרוט היימי טאן דעתא יוצל
דין לא טחא דין, (עיי' טני יהושע ס"פ השולט), וכך מן כל דין חף למ"ד קנין פירות לאו
כקטע"א, פ"ב טרה דלית ל"י ללוקס זכות קנין וטחתי עריס צגוף הקרקע, וסני' ל"י צוה לסיח
נקרא ארץ, כמ"ט (צוילך ל"א י"ז והרף), והכך נחטור טרע ציהודא (נחת סימן ל"ד, והכפיל דכריו
צל"ט ספטיס טס) דמי להך דינא כל שאין לו קרקע אינו עולה לרגל, מהלכה, מנהה דמכר רב
הסס צחירה לא יעננה, איכ ע"כ לא סנירי ליה דרעה דוהלכת לאהלך, ולפי"ז צבליכה דמכר
רב ניהו עלי ועל טחרי מניל, ע"כ מלא יסמוד איט ארץ, ואלערך להך קרא לגוטי, ולא אייטר
למדרס מני' דאין למיי רב צדלית ל"י קרקע, (ובזה מחרץ דעת רמננ"ט טעמיטי סך דינא), הגם
לדעמי הי' נראה צהשקפה ראשונה לומר, למאן דמלךין קרא דופנית צצקר והלכת לאהלך, דטעון
לינה, והטע"י (ספטיס י"ג ז') לילה ראשון ילין צירוטליס, מכתא דהאן רשאי לידר סוף לשונה
סחך החרום והיינו לאהלך צמחן לפונה ולא לציטו מנעס דלא י"ט הוא עמוד דקצני' לאחיי
עולת רחיי, ע"כ, איכ אין ציחור והלכת לאהלך לציטו מנעס, ולא מוכס מן קרא כלל טכמחרו
לציטו ימלא ציטו בעלום, וט"כ טריכין לא יסמוד לגוטי' דנהליס לא יחף, וכיון דלגוטי' אטרך
חו לא ילמי' מני' טטור עליית רגל צאין לו קרקע, אמנעס אחר הייטוב לא מוכס מהך דרב מנסקא
ליה צמזמה, דלית ליה דרעה דוהלכת לאהלך, דדילמנא חזרה דהסס דהיית מכתומה ציט דלא טכיס
כי' הסיקא הוא דמנעה מנינה, אבל צחירה דלילה דטכיתא הסיקא מנסקי' ל"י לכך דלמא לא
ענינה, ולעולם איט ל"י לכך מני' סך דינא לטטרו מעליי' צאין לו קרקע מלא יסמוד את ארץ.
ובמחמת כד מעיינין טפיר יראה צרוט, דהא דמחרי' צגמ"ר צבליכה למיל לכדכז אמי, אין סגמרי'
סחרת צוה ממחי' דלוקמי מניקרא קרא דלא יסמוד על הלכת ההליכה, דהא איסי' זן יהודה אחר
להדיא דקרא דלא יסמוד להלכה הוא דלחיי, אלא ע"כ דהמלמוד נקטה כיון דלית לן קרא על
הלכת הסמורה, למיל קרא מיותר לסירות על הלכת ההליכה, ופי"ו מחרץ מלמודא דמחנה קרא
דלא

לח ימורד עיקרו לרכיבן לפסוד לני שאין לו קרקע, והוא מנמלת חרץ, וכיון דעיקר מנמלך לרץ, דרך אגב אשמועי קרא ביתורא למנלה את להרות על הללת ההלכה (עיי' ברוח' דיה מלמד ודיה לברכז חני ותמנא רמו לזה) ולפי' לא מנינו מולק כלל על הך דינא דרב חני. וכל דהך דינא דרב חני תלוי בדינא אי נשים בזה"ל דאוריית' או דרבנן (בבבא ב' דרבינא מוסתק בזה מדכתיב וזכרת את ה' על הארץ הטובה אשר נתן לך כמים רעים, כלומר אם כינא אשר נתן לך המיוחד לך, וכיון שהארץ לא נתחלקה לנפשות אינא מחוייבת, או כינא אשר נתן לך לכלל ישראל נאמרה שקריים בלשון יחיד והנשים בכלל ישראל הם, והוא צעמנו פלוגת' דר' אלעאי ורבנן (מוליך קל"ה) דלר' אלעאי לאך המיוחד לך להוליך שותפות, ולרבנן לאך לכלל ישראל וגם בשותפת ישראל מייב, וכיון שהארץ נתנה לכלל האומה, כל שיענו בכלל ישראל הוא ממוקבלי מתנה זו, והם הנשים חף שלא נתחלקה להם הארץ, מ"ו בכלל האומה הן ונחל גם עליהם אשר נתן לך האומר על הכלל. משא"כ לר' אלעאי, מלת לך חינו רק למיוחד כמו לאך, ואין האשה חייבת בזה"ל. — וזה נוכח להגיל מאור עיינו רש"י ז"ל, טכחז (קדושין כ"ו, ב"ב כ"ו) דברוי מעשר מייב חף מי שאין לו קרקע, שהשיגו עליו מדנואר צידוילמי צמי שאין לו קרקע פטור מן הרוי מדכתיב האדמה אשר נתת לנו, וכל דה תלוי דר"י ורבנן (פסחים כ"ג) דלרבנן לכס לרבים משמע ולר"י צין ליחיד צין לרבים משמע, הכי נמי מלת לנו דמשמעו לרבים, והארץ נתנה לכלל האומה, והכלל גם האיש הפרטי, חף שאין לו לעלמו קרקע מ"ו יוכל לומר האדמה אשר נתת לנו, וזה כדעת רש"י, והירושלמי פטרו סוצר כר"י לכס, כן לנו סוצר גם על כל אחד מהפרטי, ולרץ להיות מיוחד אליו כר' אלעאי, לכן כשאין לו קרקע פטור — והנה לרצא דפשיטא ל' הם בצרכות דנשים מיינות בזה"ל דאורייתא, ע"כ סוצר דמלת לך חינו למיוחד רק על הכלל כרבנן דראשית הגז, הכי נמי בלא ימורד איש את חרץ, לרבז חני מלת חרץ למיוחד לך היינו כר' אלעאי, לכן פוסר שאין לו קרקע, אונסם לרבנן וכפשיטת' דרבז חני מלת חרץ הוא על הכלל, וכל שהוא בכלל האומה חף שאין לו קרקע מוסב עליו מלת חרץ ומייב. והנה הרשב"א צמי' שם בצרכות פסק כדרבז בזה"ל, מנילא ליחי לרבז חני, וכן להרמב"ם דבעינן דבה"ל לא איפסקא הכי נמי בדיני' דרב חני, ונסיפקא לא פטרינן ל', לכן השמיט הרמב"ם הך דינא: (בא' תשובות. לכש"י צא להרות על איסור העבודה צערי שציעית הנכנס לשציעית, דמוסיפין מחול על הקדש, ח"כ להרות צא על קלידת העומר שהוא מורה שדוחה שבת, והוא חת"ק דר"ה); הנה למא דאוריית' (צמ"ג א') דאיסור העבודה בשציעית הסמוך לשציעית היא הלי"ו, וכ"ס הרמב"ם (רס"ג משמטה) וקלידת עומר דדחי שבת ילמי' (במנחות ע"ג) מאלה מועדי ה' הכתוב קצב מועד אחד לברוך, וכ"ס הרמב"ם (פ"ו נחמדין) קלידת עומר דוחה שבת מפני שזמני קצוב, ח"כ אין המקרא יולא מידי פטורו, ובצבת עלמו משמע לראסור העבודה בשבת חסי' בצריטה וקלידה שהם עיקר חיי האדם ומכש"כ בשאר מלאכות: (בג' יראה כל זכורך, אמרו (מגינה ב') קומא בלחת מעיינו פטור מן הרחי שנאמר יראה יראה כדרך שצא לראות כך צא ליראות, פירש"י יראה כתיב וקרינן יראה, יעו"ש וצחוס'. הנה מוצא מצעלי הלשון הקדמונים שיש צננין כפעל לך פועל, ויש מקומות שהוא מורה על המפעל מלך הפועל, כמו כי ימוך אחיך ונמכר לך, שצמוכר עלמו מפני דסקו הכתוב מדבר, וכן אז הסיגה ידו וגאל שהוא יגאל ח"ע (עמ"ש בוארצ טורדעמי), לכן אין צרות להשתמש במלת יראה מלך הפועל שבו ולפרשו כמו יראה, כדי להכריע אותו אל המוסרות למ"ד יש את למקורה מללא כתיב ויראה בשני ירד"ן, וכמ"ש במלת תעשה ר"ע תרומה. וכתב הרורה יש אמלאל לפרש יראה כל זכורך את פני האדון ה' כמו יראה צעבור מלת את שאמרו, שמדרכו לשמש אל הפועל, והי' לו לכתוב אל פני האדון ה', זה כמו הכתוב בצצירו צמטטים (שמות כ"ג) יראה כל זכורך אל פני אדון ה', זה על מנהג הלשון, כמו כל וירא ה' אל פלוני, וירא כבוד ה' אל כל העם, יראה אל עבדך פעלך, וזולתם צכולס ישמע מלת אל על הרואה, לא מלת את שמדרכו לשמש על המתפעל, ויש ח"כ צרות צקרא דילן דכתיב צי' את, לכן מתחבר לפרש יראה דכתיב על הפועל, והי' זכורך הרואה והשכניה המתרחס, ויראה דגצ' אל כנשמעו, והי' ארץ המרחס והשכניה הרואה, ואימקשו להאדדי, ומקיש המפורס בכתוב יראה כל זכורך את פני האדון דמשמע שהאדם רואה את השכניה לראייתו המפורס בכתוב יראה כל זכורך אל פני האדון דמשמע שהאדון צא לראות, מה לראות בשמי עיינו חף לראות הוא רוצה להראות מנך צצמי עיניך, גם לשון הצרייתא הכי דייקא, שנאמר יראה יראה והוה ל' למימר דכתיב יראה וקרינן יראה דוגמת שאמרו כתיב עבד וקרינן עובד, כתיב יתן וקרינן יתן, מאי אמר יראה יראה? אונסם הנכוון מלכונו דחרי פעמים כתיב יראה, ותרווייהו דרשינן ואימקשו אהדדי; וצטס הגר"א שמתני שאין דרשם רבותינו צזה מיוסדת על קרא דיראה כל זכורך צצריכים לדרוש המסרת והמקרא, אזל הוא על המקרא האומר בקוף פרשת

העקדה, ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום זהר ה' יראה על הראשון שהוא
 צנחנית פועל אמרו כדרך שהוא צא לראות, ועל השני שצא צנחנית נפעל אמרו כך צא לראות, וכבר
 הזכירו רז"ל על תקרא זה ענין יראה כל זכור יעו"ם צמד. וכבר הזכיר פי' זה צמס ר"ג מאה"ב
 צמדו"ס לערכין, וע' פנהדרק ד' והרי יראה יראה דכי הדדי ניבחו ופליגו. ע"ם וצמדו"ס הר"ן ע"ס:
 (כה) לא תשחט על חמץ דם זבחי. כתב הרמב"ן, הראוי לא תשחט על חמץ זבחי, כי הדם אינו
 זבח מצח, אבל על ע"ד רז"ל הוא לרבות על הזריקה שלא יזרוק על החמץ, ואמר לא תשחט על חמץ,
 ולא דם זבחי, כלו' ולא דם זבחי יהיה על חמץ, ויקרא קלר הוא, ע"כ. ולי"ג כמו שקרבן זה
 נקרא צמס פסח, על המילה וההמלטה על בית ישראל, ככה נקרא צמס דם זבחי ע"ס הזבח
 והריגה שנעשה בלילה ההוא בצרכי מלטים לשפוך דם בקרבם (או ע"ם שגלגלו אז ישראל לתת
 מדם פסחיהם על המשקוף להיות לזכות לעיניהם שילולו), ויהיה ע"ס זבחי כמו זבח לה' בנדרה
 שענינו מנצח מלחמה והריגה, וקרב לנאמר וישם דמי מלחמה (מ"א ז'); ואפשר שעל כוונה זו
 אמר קרא ולאמרתם זבח פסח הוא לה', שנתחאר את הקרבן צבני שנות אלה, ע"ס זבחת והריגת
 צרכי מלטים, וע"ס פסחת והמלטה צרכי ישראל, להורות לנו הסך הדעה המנוצחת ששתי רשויות
 יש להרע ולהיטיב, כי ברגע אחת נעשו אלה ואלה נלוו, ויהיה זבח פסח כמו שמש ירח עמד
 זבולה צמקרון ו"ו הצבור. והנה מנקרא זה למדו רז"ל (פסחים ה') שלא ישחט הפסח ועדין
 החמץ קיים, ולא למדוהו מנקרא הקדום (לעיל כ"ג) לא תזבח על חמץ דם זבחי, וכבר עמדו
 ע"ו הכב ל"ח צמדו"ס ע"ס וכן צמטו' שאנת אר"י סי' ע"ח, ולרש"י שהגדיל בין שמיטה לזבחה
 הדברים כפשוטם, כי שם שחט הונח על פעל השמיטה ע"מה שהוא להמית צמ"ח, אם על די
 חתיכת פיונים כענין שנאמר ושחט את צן הבקר, ואם ע"י נחירה כמו הל"ח והבקר ישחט להם
 (צמדכ י"ח), שאמרו רז"ל נחירתו זהו שמיטתו לדעת מי שאמר שהוא להם צמדכ צמר נחירה,
 ואם ע"י מעשה אלהים כמ"ם וישחטם צמדכ, על כל אלה הענינים מורה תלת שחט צמד
 המרת צמ"ח מנעמד החיים לנעמד המות; אמנם שם זבח וצמס הנחתם על פעל השמיטה צנחנית
 התכלית המנוקט צמטתו, והמנוקט הוא על שני פנים, אם ש"ס צו לנרץ גזוה או ש"ס צו לנרץ
 הדיוט, והונח שם זבח על השמיטה שהיא לנרץ גזוה צמטתו, שהוא ענין כל זבח הנאמר בקרבנות
 הנזמים לשם השם צ"ה, ואם גזוה צמדו"ס שהוא ענין זבח הנאמר בצנחנים לשם חלילים כמו
 יצחו לפדים, יצחו לעזבי כענין, והונח שם טבח על השמיטה שהיא לנרץ הדיוט אם לאכילה
 או לשאר הגסה, כמו וטבח טבח והבן, וטבחו או ונכרו, מנעתה לפי מה שהיה התלמוד רולה
 להוכיח דמו"ן אסור משש טעות ולמעלה מהא דאסור לשחוט את השבח על החמץ, לא היה
 אפשר להוליך זה תקרא ללא תזבח חף על פי שהוא מוקדם צמורה, אחר שנתל זבח מורה על
 השמיטה צנחנית העבודות האלהיות שנחכונו זה, והיינו זריקת הדם והקטר חלצים ואימורים,
 והיינו למדים דוקא עבודות אלה אסור לעשות צמוד שהחמץ קיים, אבל השמיטה ע"מה שאינה
 מעבודת גזוה לפי מה שהשמיטה כשרה צור, הייתי אומר שמתר לעשותה על החמץ, ותו לא
 היה מוכח דמו"ן משש ולמעלה אסור אחר שהזריקה והקטרה אפשר שיעשו לעת ערב, לכן דרשו
 זה תקרא ללא תשחט על חמץ, דמלשון שחט מוכח שאף השמיטה ע"מה אסורה על החמץ, ומוכח
 ממי איסור החמץ משש טעות ולמעלה, דהיינו מומן שיחול זמן השמיטה שהוא אחר רגע ח"י
 היסוד, וגם הרמב"ם (צפ"ח וק"ס) מייית איסור שמיטת זריקת והקטרת הפסח על החמץ ונקרא
 ללא תזבח דבלשון זבחה ככלו כל שאר העבודות, אמנם איסור החמץ משש טעות ולמעלה מייית
 (צפ"ג מחמץ ומנה) ונקרא ללא תשחט כלשון התלמוד: זבח חג הפסח. מאלל חג הפסח, שלא
 יותיר מנצח הפסח עד צוקר, ודלאהר ע"ו צמקום אחר לא תותירו מנעו עד צוקר, וכל מאלל
 סעודה נקרא גם צמס זבח, זבח היום לעם תרגומו שירו, כי הוא ינרץ על הזבח תרגומו מונא,
 זבחי שלמים עלי פירש"י סעודה גדולה. כ"ד התלמוד (פסחים ס"ג ז') דקרא צמח דצמר מייירי,
 דמייירי התם צמוט על חמץ א' מנני מצורה מדכתיב לא ילין צמחיה דמנעו הני דקיימו עליה
 צלל ילין; אמנם מאלל כתיב סלצ כמו חלצ מני, גם אינו כתיב גזי' אכילה מדכתיב התם ואכלו
 את הצמר, משמע ליה לתלמודא (שם כ"ט) דקרא גם על אימורין מזהיר, שלא ילין לצוקר, ועל
 זה לזד אמרו התם צמקיה לקרא דחיק ומוקי אנטפיה דצ"ד שחל להיות צמנת מייירי, כי חלצי
 חול גם בלילה חין מוקטירין, דחלצי חול חין קרבין ציו"ט (ע"ש חוב' ד"ה ולא), אבל עיקר'
 דקרא דמנחת הצמר מייירי לא זז משפטי' דככל זמן. אגז גררר ידעינן מנאן כי ליל ט"ו נקרא
 חג הפסח, וכן יום ט"ו שלאחריו כי הולך אחר הלילה, לכן לא מנענו רז"ל מלקרוא גם את שאר
 ימי חג המולד צמס פסח, פסח דורות נוהג כל שצעה, צמס קורין, וכן צמקויות חין מוספר,
 כי הכל הולך אחר העיקר שהוא הראשון. וצמנס גמנס עליהם א' והמתחמנים: (בו) לא חבשל

גדי. דע לעפנין זיטול אין סדל זין אס העצר מותר או אסור, והמנעל צער נבלה צמלז ג"פ לקי, וכן לעפנין אכילה והגאה דעת הרעציל שהמנעל צער נבלה צמלז אית זיה אסור אכילה ומעט צנ"ס, דמי אסור מוסיק לחוסק זיה אסור הגאה, ודעת הרמז"ס (צמירוש לכריתות צמטת דים אוכל אכילה אחת) שאין צער נבלה צמלז אסור ומעט צנ"ס, ללא דלא אסור רק צמותר לא צמקור, וכיון דלא חל עליה לאו דאכילה גם לאו דהגאה לא חל, ללא יתכן לומר צמותר צאכילה אסור צמגאה דמד צמצריה מיעד שייך בכל חופן, ולא טוכל לומר וגו' דלחוסק אסור הגאה, כי כל זה חטו דנין אס הוא אסור צמגאה, שאינו צמיר צמיר צמלז ואינו אסור צמגאה. (הכי אסגר לה הרב צמירי (סי' ע"ז קק"ג) כי לשון הרמז"ס עם מעוטצ ומצומצ, ע"ס). יש לעורר ע"ד הרמז"ס דזה מנה שרטה (צמכורות ו') לארביט דלצ צמנה סמורה שריה ואין צו מעוט אמי, מדאסר רמנא צער צמלז אה לסודי שרי, דמי אינא חלצ לסודי אסור צאכילה ומותר צמגאה, צמ"ס נמי צמגאה אסור, מצולא מזה דאף שאין האסור צאכילה מעוט צנ"ס מכל מקום אית זיה אסור הגאה. דחוסק לומר שהרמז"ס אמר לפי האמת דמלצ שרי, חטו עיקר מדוטו דצנ"ס דכל מדא ומדא שרי, לכן אמר דקרא לא מייירי ומצער נבלה, ותקלי וסרי' דלמלמדא צמכמת הימיה דמלצ, לא אמר רק צמורת דמי שאין כאן הוכחה גמורה ומעוט דאיכא לומר דמעוט אסור הגאה לחוד כמזה רמנא ללאו דלא חצפלו, אף שהאמת אינו כן, ולהרות דסימיה דמלצ מקרא נפסא לן כדאמר התם צמקא. והדבר צריך ציבור, גם לא יענא צמלי דמשימא ליה להרמז"ס דלענין אכילה והגאה לא מייירי קרא רק צמותרים לא צמקורים, ולענין צמול אף צמיר נבלה קומעמי קרא ומייצ עליה מעוט לא חצפל. ועוד אה אסור אכילה צמול חלוי, כי רק דק צמול אקרי חורה אכילה צמ"ס: (בז) כתב לך וגו' כי על פי. אמרו (גיטין סי' ע"ב) לא כרת הקצ"ס צמית עם יסרלל אלא צמצייל דצרים צמעל מה שאני כי עפ"י הדברים כתיב אהך צמית ואת ישראל, ולשון מדרש מנחמא (ס' נח) לא כמז שקביה צמורה למען הדברים האלה, ולא צמיר הדברים האלה, ולא צמלל הדבר, אלא על פי, חטו מורה צמעל עם וכו', והמחוק צמקרא לדעתם כי החורה נדרשת בכלל וסרי, גז"ס ושאר י"ג מדות, והשכחה מנייה דצד צמעל מה אס לא צמרון דצרים צמכת צמיקס, לכן מהראוי לך לכחוד את הדברים האלה, כי מעוט צמעל דצרים צמע"ס כתיב אהך צמית, וא"א שיעלה זכרונם על לבך כיא עיי צמורה צמכת (ע"א רש"י); ויתכן כי לשון פי יורה ענין ציבור דבר קשה והצנחו על עמקו, כי מלמד סכמה הנעלם והכסתר שלא יצינו הכל הכוונה הפנימית נקרא סתום, כמו (ישקאל כ"ט) כל סתום לא צמקוד, וכן סתום הדברים (דניאל י"ב), כי סתומים ומתומים הדברים, כלי שאין המלמד גלוי ומסרד לכל חל הוא נעלם וכסתם מלהצניס, והמזכר מלמד הנעלם והכסתם הוא כערתה מה סתום לכלי הסתום מכל דרדיו עד שיוכלו להציע כל מה צמחורו ופנימיותו, ולזה נמלא לשון מה אסר מלמדים ומוסרי ידיעה, כמו שאלו שאל האיש לנו ולמולדתנו וגו' ונגד לו ע"פ הדברים האלה (מקץ מ"ג ז'). כלי הודענו אליו די לירך ציבור שאלתו, ומלת על הוראתו עסק וענין כמו על כל דבר טעם (משפטים כ"ב) (ערכל'רונג דיער ווארטע צמערפ'סענד) [ע"פ רש"י אסר לדעתו הוא מקרא קג כמ"ג ה"א"ס], וכן צמלמד כי יסלא ממך דבר למשפט אמר (סופרים י"ח) ועשית עיפ הדברים אשר יגידו לך וגו' ע"פ החורה אשר יסודך, שומלת פי הוא ציבור הדבר שהיה כמלא ומטוסה ונעלם הידיעה, והיא החורה צמעל מה המורה לנו לצד החורה צמכת: (בז) ויהי שם עם ה'. מדלא אמר הכא כמ"ג צמ"ס משפטים ויהי מעט צמיר ויותר היה ראוי לומר כן מדאספיק הרבה זין עלייתו והיותו, שעלייתו צמיר החזר לעיל פ"ד, לכן כ"ל צמא להרדיע צום, ענין סתם, והוא. כי עם נמנה ושם שמן עיקר טרסם לרש"ם שתי אוחיות עם, ועיקר טרס זה הוסיף על התנאים הרומים צמדצ (גיטין) כי בכל גמס יסמס (כפי הגרע' נצבלי סימיל) שני תמליות ויסודות שזהם תמנאו ועמידתו של דבר, אה תמלית צמתי והוא מין מלל סמולי המעמדי ומצמד סלקי הגמס ורתן צום טעם (צוכטאלין) והצ' תמלית רומי והוא מין ליטה שמה הנותן צגמס סימות קיומו ותועתו (ספיריטוס, גיטין) התמלית הרומי הזה נקרא עם, וצחוס' טין נפעל האומנתי' נכה מומנו עם נמס נמנה להוראת הכח הרומי צמגמס להחטוע' ולפעול הנקרא סימס או נפס חיה. וכן נכה משרע עם צחוס' טין מלד האומנתי' עם שמן שמן, להוראת המין הממנתי (הממלא חלל המיתרים והגידים הדקים, נערפ'מזאפ'ט) הטעם את התמלית הרומי צמגמס, והוא המין המשרעם את המיתרים והגידים הדקים ורתן צום החיות והצמיות המנועה והקיס, והיא המענה הממית שהאדם והצמ"ס והלמתיים המשותפים צה, יתר עלייתו האדם שיע לו עוד נמנה רומית חלק אלוה מנעל. וכן מלת עם המורה על שמו של דבר הוא מענין זה כי אין ענינו רק סימן הדבר על ידי התמלית והיסוד הגורם צו מנועה והפעלה לאחרים (ע"פ דברים

רמזים זרה) ויכל להסויף על דבריו, כי מה שהונה על התמליח הרומני מלת סם, שהוא לשון השתוממות ופליאה, כי בעלי סיניא עם הכתובים והזקנים את הגשם עד היסוד האסרון לא יעלה זידיים כ"א הידיעה שהוא דבר נולדי או חומני או שרפי או שומני, אבל לדעת מה הוא עולם זה המלך והשרף והשמן, זרה השתוממים ומתפללים, כי לא ידעו מה הוא. ולפי"ז מתחמק מן סם מלת שמים, שאמרו רבותינו שנקראו שמים ע"ש שהצביות משתוממות עליהן, (עומ"ש ריש בראשית) שם שמים) ומזה הענין יהיה מלת סם שאמר כאן. וטעם ויהי, על קנין הדבר (האצטן) כמו ויהי לי סור, וטעם ויהי שם עם ה'. יסומו וקיומו היה עם ה' (ער האטטע לעצנענטשטאף מיט וגו' אָדער, ער וואר צעזעעלט, צעגייסטערט). וכמ"ש רבותינו מאין היה אוכל מזוי השכינה היה כוז. וזוה יבא על נכון קדימת השמות לחם ומים לפני כל ושתה, כי היה מן הראוי לומר לא אוכל לחם ולא שתה מים, לשלול גם שאר דברים האכלים, אבל אחר שנכלל במלת שם אכילה רוחנית שפיר אחר אחריו לא הלחם והמים הגשמי (עומ"ש באחרי מות י"ג וכספ"ו צעפר) ומסכים למאמר, לחם לא אוכל אבל מלחמה של תורה אוכל ומים לא שתה אבל מימי" של תורה שתה. עיין מכלתא דרשב"י (שה"ש ד"ו ע"ג) ע"ש ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם, והוא ענין נפלא, יש לתוך הדברים זע"ו. ויותר יתכן שירדיענו הכתוב זרה ענין העסק שהיה מתעסק משה במשך זמן ארבעים אלה, כי אין ספק שבהצבירות זאת מופרש מעולם הגשמי ומחזרת בני אדם, שנחגלו לו עם השגות רוחניות עליונות שנפלאות יולד בראשית צ"ה, דברים קדושים חלקיים, סוד מי"ז ענין לנאות העליונים הכוראים, ומראה דמות כבוד ה', עיני מעשה מרכבה, הכמות הרוחניות העליונים והרכבתם הפנימי. ונחגלו לו שם סתרי עמקי פנימיות התורה להנין טעמי מלח"ו עד תכליתם, הנה צהיות מתשבתו מדובקת בענינים גבוהים ונשאים כאלה, אין ספק שהשתומם בלבו על הנפלאות האלה, ויותר שהיה מתעלם בנפשו בהשגת מצועין דמכתחא לדורייחא, יותר נתוסף לו השתוממות להסתכל בפנימי פנימיות פליאות חכמת התורה, הנה על השתוממותו הנפלאה הזאת אה"כ. ויהי שם עם ה'. כלומר שהיה נוטה משתומם ומתפלל עם ענינים חלקיים, (ער וואר פֿערוואונדערונגספֿעלל מיט גאָטעליכען דינגען), עיי מה שכתבתי (עקב ט"י) על ויתן ה' אלי. מלת סם לשון השתוממות ופליאה כמי"ש במלת שמים: (לג) ויתן על פניו מסוה. אחרי ראותו כי נצלו ממנו מפני קרון פניו אחר בלבו זו תהיה סבה נכונה לתקוע בלבו מורא רבם למשן ישמעו וילמדו מה שאלמדם, שיתרשם גם בעלם צשניל ויה שיתפעלו בראותם הדרת פניו, אך אמנם אם יהיה זה כן בהתמדה שכל עת וצבל טעה יראוני על האופן הזה כבר יורגלו צו ויחזרו להם הדבר לנצב ולא יעשה עוד זהם שום רושם ולא יתפעלו עוד ממנו ותאבד הכוונה הנכבדת ויפסידו התועלת העלמי שימשך להם לחקות בלבו חזק הלמוד, לכן נתן ע"ש מוסיה, למשן לא יראו קרון פניו בהמידות רק בזמן קראו אליהם ללמד ולנאותם מה שנלטהו, אז בהגלותו לענינים צדקון פנים יתפעלו ממנו בכל טעם כדבר מדם ויהא מורא רבם עליהם וישמרו לב ללמוד לשמור ולעשות, אמנם בהסדר מהם הסיו המוסיה על פניו כמו שגונזין דבר יקר שאינו ראוי שיהי נראה חלא למרקים (דע"ם). ערש"י:

לד, (א) אלה הדברים. רבי אומר להביא שלשים ותשע מלאכות שאמר להם משה על פה (ומכלתא), כי כל המלאכות האלה היו צמטקן, ופרט להם כאן את כולם, באמרו אליהם אלה הדברים השייכים למשקן ולכליו ולכל עבודתו לעשות אותם, והזהירם אחר כך שלא יעשו כאלה צמטת, הרי הזהירם ע"ש על כל ל"ש מלאכות (וע' צמטת פ' כלל גדול ע'), ואמר רנ"ו דע כי יצו הצדל צין מלת עבודה וצין מלת מלאכה, עבודה כולל כל המעשים שאדם עושה, ואפי' אין צמטתו ענין המעטרך לדיעה ומכונה, גם אינו מנסה דבר צמטתו ולא מתקן דבר, כמו לשאת משאות אצנים, לרוץ ממקום למקום, להוליך כלים אחר רבו לבית המרחץ, להלבישו, ויולא מועשים הללו שהם מועשה עבד, חמו ענין המלה ששרשה עבד, והשם עבודה, וכל אלה הדברים לא יסול עליהם עם מלאכה, ולא ימלא סמוך אליהם בכל כ"ק, ואין עם מלאכה נוסף אלא על המדע דבר בענינים הטבעיים ומנסה אותם צמטתו ממה שהיו, ועל ידי המדע הזה יהיה תקן הדבר, הן שיצנה הן שיהרום, תמיד ישנה, וכשיש צמטתו תקן ליישוב העולם הי"ז מלאכה, ולכן מוסק על מנת לכתוב הורם על מנת לנאות כולם מלאכות הן, וכל מלאכה יש למוד וידיעה צהיה זמן ונחיה כלי יעשה, ולכן מלת מלאכה כוללת כל הדברים הנעושים צמטתו בראשית ליישוב העולם הזה ולתקונו אשר צדא אליהם לעשות, כמו כלל עבודות האדמה הן מלאכות, המרשה והזריעה וכיוצא, כי הש"י הכין לכל דבר מאלה זמן ידוע ומנהג ידוע ודרך האדם לעשות כפי ההכנות אלה ואז תללל מועשהו, ומי שמקלקל במלאכותו לא עשה כלום כי אין ממנו תקון העולם, לכן ארז"ל לא אסרה תורה חלא מלאכת מחשבת, וכל המקלקלין פטורים, ויולא

ויהא מה ע"ד כלל, כי כל מעשה אלהים שעשה בשמחת הימים נקראים מלאכות לה עבודתו, ע"כ
 התייז מכל מלאכתו, כי זו שמחת מכל מלאכתו, ולכן אלה המלאכות כולם חקורים לנו לעשות זיוס
 השמחה, כי הזכיר לה תעשה כל מלאכה, ולא חסר עלינו העבודות, כי לא מנינו לה מעבוד זיוס
 השמחה, או לא תעשה זו עבודה, לפי שלא הזכירנו עליהן, ויהא לנו מה שמותר לסתכל בשמחה
 שולחנות וכסאות אוחלים ונעסקים ולשאת אוחס על כתיפו ולהביא מקלס העיר אל קצה כססה
 ללורך עובג שמחה; וכן מותר ללורך כל היום מבית לבית וכיואל, אע"פ שהן עמל ועורס לפי שאינן
 חלה עבודות, והש"י לא חסר עשיית העבודה זולת המלאכה, ולכן חסרם כל שהיא והאורע כ"פ
 והכותב שתי לחיות בשמחה, ואף ע"פ שאין בכל זה עמל ועורס כבר חלל את השמחה לפי שעשה
 מלאכה; והנה כל המעשים שהינן הש"י צמעה צדאשית ללורך האדם רבות מאלו, קלחן תלויים
 צדאשה צדעים ובמחיים שהן ללורך מאלו, וקלחן תלויים צמלאכות שהן ללורך כליו ובגדיו, כמו
 מלאכת חסס וחסוב חוסר ולובע וכיואל, וקלחן ללורך דירתו כמו מלאכת הבנין וכיואל, ואלו הן
 ל"ט אבות מלאכות שקבלו רז"ל השנתיים צפ' כלל גדול, והוא קבלתם ע"ד הלומים שצמכותם אלהים
 כלול"י צמספר זה כל המלאכות הרבות שהן צמליחת, כי אותן שלא זכרו הן תולדות וכלולות
 צמכות הללו, וכלם דברים סדעים הרקיים לתקונו של עולם ויישורו, כמו שיצין המעמיק צענייהן,
 זולתי המולח מרשות לרשות, ולכן סגוים צמחונה, כי כפי סגרת האדם איננה מלאכה אחר שהמעשה
 עלמו מכלל הדברים המותרים הוא, שהרי הולחות העשה מרה"י לרה"י או צרה"י עלמו אף ע"פ
 שהסיר גדולה מאלו והעשה רב אין צדק כלום, והולחת המחט הקלה אפי' אמה חמת מרה"י לרה"י
 אף ד' אמות צרה"י טייב עליה כרת, ואין צענין זה סגוי מעשה צענע המליחות ותקונו כלל,
 חלה סגרת מלך היא שהמולח מרשות לרשות כעושה מלאכה יתעב, ומשום הכי אמרת"י ל"ט
 מלאכות לא סריך גוה' מלןן ומקרא, כי כולן בכלל ל"ט כל מלאכה הן, שכל המעשים שם הן
 מלאכות, לצד הולח מרשות לרשות, ועלה פרכינן (שמחה פ"ו) הולח היכי כתיב צמחייחא
 שהיא חקורה ומסדונה לענין הסיוצ לשאר מלאכות, ולא צפי לשטויי טכך קבלנו מעשה צעניי,
 לחפ"ג שקבלנו שגם היא חקורה ומייצין עליה מיתה, מיהו מלאכה לא חסר לקרותה, ומנא דידן
 מ' מלאכות מ"ח קמני ובכללן הולח, ומשני מלינו שהמורה קלחתה מלאכה, שנאמר ויענינו קול
 צמחה גוי' (ותו לא תקשה מה שהוקשו לצעלי החוס' עם צמגוי', והולכרו לומר דמלאכה גרוע
 היא, ע"פ.) ויהא לנו מה שכל המעשים שמתח הסומים, כל כמות מעשה קרייה מלאכה, והנה
 המלאכה פעמים תקרא מלאכה לצדה, ופעמים היא עבודה ג"כ, כי המעשה עלמו הוא מלאכה,
 וכסיהיה סכיר לעשות זאת המלאכה ה"ה עובד לרבו לעשותה, וכשתצא למנין תראה שכל המלאכות
 הסגויות צמחתינו חספר שיהיו נעשים צמורת עבודה, אותה או מנבל או כותב צמכר וכיואל צהן,
 לצד מהולח מרשות לרשות, שההולח עלמה איננה מלאכה, ועיקר האסור צמחיות תל"י, ואין זה
 מן הדברים שיעבוד זו האדם לזולתו, ע"כ בשמחה כחוב לא תעשה כל מלאכה, ובכלל זה גם הולח
 מרשות לרשות כמספיק מן וילו משה גוי' דמחנא קרי' מלאכה, וצמועדים נאמר כל מלאכת עבודה
 ל"ט, ואין בכלל זה הולח מרשות לרשות, שאיננה עבודה, והכי קיי"ל שאין ערוב והולח ליריט,
 אצל זיוס הכפורים נאמר ל"ט כל מלאכה, ואיסור רשויות בכלל, ויפה אמרו (צמלמוד כריחות)
 ע"ד רפסם שאמר אין ערוב והולח ליוס הכפורים, הא דרפסם צדותא הוא, ולהסך בתקיעת שופר
 ורדיית הפת חספר שיהיו עבודות, שעובד לרבו לנגן ולתקוע, או לרשת חלל המגור לרדת פתו,
 אצל אינו מלאכה, לפי שאינן מן הדברים שעושה דבר צמקון הדברים הסדעיים, כי השופר מולח
 קול והמורה מונע שלא יתקלקל הפת צמגור, ויפה אמרו (רי"ה כ"ט) כל מלאכת עבודה ל"ט ילאו
 תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא כמות ואינה מלאכה, כלומר אלו נאמר כל עבודה לא תעשו
 היו גם אלה חקורים, ועכשיו שנאמר כל מלאכת עבודה ילאו אלו שאינם מלאכה חלה סמחה,
 עלמד סיר ולמד מעשה רדייה ואין צהם מעשה מלאכה, הנה נצמאר שצמס מלאכה כלולים ל"ט
 מלאכות ותולדותיהן שסנו סמחיים, לצד הולח מרשות לרשות, וצמועדים נאמר כל מלאכת עבודה
 לא תעשה ללמד שאין ערוב והולח ליוס עוב; ואף על גב דאמרינן צציה לצמית הלל מולחין
 את הלולב מעטס מתוך שהמורה הולח ללורך המורה מני שלא ללורך, דמסמנע דמן המורה
 חקורה? הא גוסיה שהולח מותרת צמכול כפס מעטס הכתוב אנו למדים, לפי שנאמר כל מלאכת
 עבודה, דהא כתיבה וחריגה לא המורה ללורך חוכל כפס, ורש"י פירש דמן המורה מותרת לגמרי
 בכל דבר ומשום טרחה חסרו מדצריהס הולחות חנינים, וכן כתב רמב"ם, שההולח והצמרה
 ילאו מכלל ל"ט מלאכות זיוס טוב ומעטס מתוך וכו', וכתב המ"מ הא דמותרת הולח ללורך ח"כ
 ולא המורה כתיבה וחריגה ללורך ח"כ לפי שהולח אף הוא צמכול ומקשה, והצמרה מדכתיב לא
 צמערו גוי' זיוס השמחה, צמחת חקור הא זיוס טוב מותר, ע"פ. ומה עוב אס כולח גם הולח

מן הכתוב כמו שטויא הכערה ונקרא ללא תצטרו הכי נמי הולאה נוליא מכל מלאכה עבודה, ולא נלמדך לתירוץ המיני, אלא הולאה והכערה שמיסין הותרו מן הכתוב, ולהכי לנרדך אכילה מרוד גית שמויא לביח הלל ולא פליגי אלא במחוק, אם הכתוב לא הצייר הולאה רק בצאכל נפש, או מחוק שהותרה הותרה לכל דבר, וכן יחשב ששטויא של מקרא צירייה לא מוליא משה מצטייטם ציוס השגת, הא ציוס טוד שרי, דהיינו לנרדך אורכל נפש לא כמו כתיבה ואריגה שאסורים אפילו לנרדך אורכל נפש; הגה לשונות המקראות מעידות בשטטן על אמונת קבלת רצותינו: (ג) לא חבערו אש. ענין הכתוב הזה ודאי לאסור בשבת גם מלאכה אורכל נפש, שלא יבערו את גם לאמות לחם ולבשל צפר, כי האם נרדך כל מאכל, והנרדך לומר כן מפני שלא אמר העושה זו כל מלאכה האשר אמר בעשרת הדברות לא תעשה כל מלאכה ואמר מלאכה קחם והיה האשר שטויא מן הכלל מלאכה אורכל נפש, כי כן נאמר צמג המלח לא תעשה מלאכה ואין אורכל נפש בכללו, לכן האכיר כאן בפירוש שאף אורכל נפש אסור זו, וכלשון זה מלאכי צמדרש (מכילתא) רבי נתן אמר לא תבערו את שכל מושבותיכם ציוס השבת, למה נאמר לפי שהוא אמר ויקבל תשה את כל עדת בני ישראל שומע אני יהא רשאי להדליק לו את הכר להטמין לו את הפתיון ולעשות מדורה בשבת, תלמוד לומר לא תבערו את שכל מושבותיכם ציוס השבת. חה קרוב למה שאמרונו שלא היו מלאכות הללו שהן הגאה לגופו בכלל איסור הרשיון, ורנה רבי נתן לומר שלא זה הכתוב לאסור אפיה ובשול ושאר לרבי אורכל נפש שצבר נאמר להם את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו, אבל עדיין כל מלאכות שאדם נהגה צהם ואינם עושים אלא להגאה לגוף כגון הדלקת הכר ומדורה ורשילת כל גופו צמתיק יהיה מותרות כי זה מועונג השבת, לכן נאמר לא תבערו את לאסור הכל (רענ"ן). (ובפירוש המכילתא צירורי המדות, הביא כאן צמג אפיה לך לשונות הרבה צנופס לשון המכילתא ההכרת, עיין שם). והנה רצותינו עמרו על מלת מושבותיכם דקרא דילן, ואמרו (צמנות ר) ומכדי שבת חובת הגוף הוא, וחובת הגוף טובה צין צארץ צין צמונה לארץ מושבות לאמר כאן למה לי, לכן אמר ריח (שבת כ') שכל מושבותיכם אתי למשרי איצרים ופדרים שכל מושבותיכם אי אתה מצעיר אבל אתה מצעיר צמקדס איצרים ופדרים של ערב שבת שהעלן צמול על גבי המצנח והם נשרפין והולכין, מותר לו לאמות ולהצעיר צהן ולהסויף צהן את שבת צחותה מערבה עלונה שלהן, אבל להעלות או לעשות מערבה אחרת צפני עלמו לשל חול אסור (ע"ש צמידושי רענ"ן וצתום' שם), ורי"ה אמר שכל מושבותיכם אי אתה מצעיר אבל אתה מצעיר צמדות צית המוקד, והוא (לרש"י) לשכה גדולה שהכהנים מתחממנים שם צמדורת את הנסקת תמיד, מפני שההלכים יחפים על רלפת שיט צעורה, ולרענ"ים (צמידת המענה שם בשבת) מדורת צית המוקד היה ליטול מוננה את לנרדך המצנח, דאף על פי שאם ירדה מן השמים מלוא להציא מן ההדיוט, וכן פירש ריח צתום' (יומא ט"ו ז' ד"ה ואסת). וכתבו שם, דלפי שהוא נרדך המצנח יכול להצעיר בשבת, ולכן לפירש"י מותר להצעיר האם צמדורת צית המוקד אף על גב שאינו לנרדך המצנח, כיון דבעורה הוא לא קרינן ציה מושבותיכם, ע"ש. (ודע כי דצרי התום' אלו הם קייעתא גדולה לדצרי הרצ צפני"י שם בשבת, דלרצ הונח מותר מן התורה לעשות בשבת מדורה צית המוקד אם נאכס לעשותה מצעור יוס, צין צמוקד שהוא לנרדך המערכה להרענ"ם, ולא דוקא צעיקר עני המערכה שמדליקין צצקר צצקר על המצנח, אף על גב דעלים גופייהו לאו עיקר קרנן הם אלא מכשירי קרנן והיה אפשר לעשותן מאתמול אפילו הכי דתי שבת, כדאיתא צמורת כהנים (ט' טו) את תמיד חוקד, תמיד אפי' בשבת, אלא אפי' מדורת צית המוקד שאינה עיקר המלוא אלא שהיתה מוכנת כדי להדליק מוננה עני המערכה נמי דוחה שבת לר"ה, כיון שהוא לנרדך המצנח, וכן צמוקד שהיא לנרדך הכהנים להתחמם לפירש"י, נמי לר"ה שרי מן התורה כיון דצמולת המדורה היה הכהנים צאים לידי סכנת חולי מעיים (כצמחני' דשקלים, שהיו לריכים להתרפאות תמיד) לכן אם על ידי אונס לא עשאו המדורה קודם שבת, מותר לר"ה לעשותה בשבת, וכיון דמן התורה מותר ואינו אסור אלא מדרבנן, עכ"פ מצעור יוס מותר להאפי' את האם צמדורת צית המוקד ולא גזרינן שמוא יתה, כיון דליכא שטט איסור לאורי"י צקר, ומש"ה לא חייט ר"ה להתקפחא דריש עלי' אי הכי אפי' בשבת נמי, כיון דלקושטא דמילתא סובר כ"ה דלחי"י דמותר מלאורי"י, ומן המינה על הרצ פני"י שלא חזק דצריו אלה מדרבי התום' דיומא, וכל זה ללא כהר"אם כאן שכתב צפטיעות, דהך מיימח דר"ה אבל אתה מצעיר צמדורת צית המוקד, אינה דרשה גמורה אלא אסמכתא צעלמא שהכי הטעם שאמרו מאחינן צצית המוקד ולא צמאר מדורות אינה אלא משום גורה דלאחר שמתקן, ע"ש דצריו צאורד, ואחריו נמשך הרצ צלדה לרדך, וסויף עוד דמה שכתבו התום' צמנה מקומות הך דרשה דמושבותיכם אבל אתה מצעיר צמדורת צית המוקד, אגב שיטט' נקטו לשון זה, דלקושטא דמילתא כוונתם לומר אבל אתה

אחש ונצער במקדש אנשים ודברים. ולצדק הספלה על מה שמצא החום' דמנעיר חף בצננה, דהא צמחתיך חן ותמחיתך אל האור במדורת בית המוקד עם חסיכה, דמנעמז אבל בצננה לא, ע"מ שהארץ והים דברי החום' נלע"ג. ולמי"ם דברי החום' נכורים כפסוק, ותמיד הביאו בס נסאר מקומות דברי ר"ם דמוטצותיכם אבל אחש ונצער צמורת בית המוקד, ודעה דר"ם היא דדעה גמורה). ועוד אמרו (ימות ו') לא תצערו אש מה תלמוד לומר, והלא כבר נאמר לא תצעה כל תלכס, ר"ג אמרו לתק ילאח, לגופי לא לריך שהוא בכלל לא תצעה כל תלכס, אלא ללמד פקן אחר צא, והוא שלא תחמד שאינו חייב בצננה עד שיצעה כל הלי"ט תלכסות, לכן ילאח הצערה מן הכלל לתק לחייב עליה צ"ע, ומה הפועה בצננה הרעה אבות ותלכסות צננה אחש צספ"ס אחר חייב תעלה על כל תלכסה ותלכסה צפ"ע. (ואין הלכס כחיד ללא ילאח דלדין הצערה היא אז תלכסה וחייבין על זדורו כרת ועל שגגתו חטאת, כתיב המוצים צלכ"ב שגגות ונתי"ו תצננה). עוד אמרו שם דלא תצערו אש בכל מוטצותיכם היא חזרה לבית דין שלא יצאו צננה מי שנתחייב שריפה, והיא ללא מיתות בית דין, אמרו כאן נאמר בכל מוטצותיכם והלן (ומפני ליה כ"ט) נאמר והיו אלה לכם לחקק משפט לדורותיכם בכל מוטצותיכם, מה מוטצות האמור להלן צננה דין חף מוטצות האמור כאן צננה דין. נראה שפירשו מוטצות לענין מקום חפד דידיים והשופטים, כי הרעה ישמע שרם ישב על מקום מלך הסבובים, כדיינים שרים ותלכסי, כמו ליועז על המטפת (ישעיה כ"ח) כי שמה יצאו כסאות למשפט (חכמים קכ"ג) יצנה לכסא שופט דק (שם כ"ה) לא יסיה לך איש יושב (ירמיה כ"ט) ראה לומר איש נהג נטיחות צפ"ס, צחור עמי אנכי יצננה (מ"ג ד') אנכי הויהגת שררה ונטיחות, כמו שקראה עם תחלה עם תחלה גדולה כלומר תפורה, ועפ"ן יושב צחור בני חת, אמרו זו שנתמנה ליוט שופט ותושל, כי כל נטיח ותושל עליו ותשל הסיוד להתעסק בחיקון המדינה, ולכן ישיבה יורה על ענין זה, נאמרו על המחיר יושבי הארץ (וישלח ל"ו) שהיו נקיימים ציטונה של הארץ, מלא קנה זה נזתיים, מלא קנה זה לגמרי, וכן כל לשון יושבי הארץ, אין המכוון זו ישיבתם שהיא הפך הקימה והסכימה כ"א לשון יסוד וחיקון שפוקים ציטונה של מדינה ותיקונה, ועל מדינה שאינה נתוקמת כלאי נאמר ארץ תלסה ולא תשג. ושפיר ישומע שם מושב על מקום חפד דידיים והשופטים, המשתדלים חמיד דדברים שהם תקונו של פולם, לשפוט בין איש לרעהו, ולהעמיד תפסי המורה על תלס, לכן אמרו בכל מוטצותיכם הוא הצננה דין, (אין חייבין גבריטקסזיסטוטענן). והנה לשון הצננה אש האמור צננים הנעשה לחום להאיר ולצפ"ל, אינו כ"א עוררות אש היסודי שצפ"ן להוליד מעט שלמה המורפת את העץ, כי בכל עץ שוכנים תלכסי גמרותיים ותלכסיים אחר צס"ס חוס טעמי, וחס קליס להצנער ולהלחט, אה ע"י מיעוד שומעכים זו עד שהתלכסי הגמרותיים יתכנו ונעשו ללהב אש, ועל ידי קן יצא העץ לשריפה והצננה, אז על ידי המדקת האש זו מנפון, אחר על ידו יתעורר האש הטעמי שצפ"ס העץ כי מלא מין את מינו ותמחיתים זה עם זה ונעשו ללהב ולהצה. זה ענין הצננה אש הנהג, שהאש הטעמי שנתון העץ נעשה להצננה צפ"ן עלמו שהוא שוקן צחורו (דפ"ן אינעפ"ן פ"יערשטאף צרפונענד מאכען) ויש עוד חופן הצננה אש שאינו להצננה העץ שהוא שוקן צקצו רק להצננה דבר אחר חוף מונט, כגון האש שצננים רוחיים הסודק צער צס"ר אדם כששפ"ן עליו ועושה זו מכות אש (וכבר תמלא שהחוס הטעמי שצנניתיים האדם קרא צס"ס אש צהחזק זו אשת מתכונית הכפשיית ככעב וקאה, אמר (תהלים ל"ט) חס לבני צקצ"י צהג"י הצננה אש). והנה לשריפת מתחייבי שריפה היו שני אלה מייני הצננה אש, האי מדורה עלים לשריפת זו את המתכות (הצננה צפ"ל סמילה) חס אינו כ"א הסכנה אל המוקד התכליתי. והיא הצננה הגוף המתחייב שריפה, צצ"א המתכות המרותם לתוך הגוף ושומר ושוקן את בני מעיו, ועל זה אמר קרא (ר"ם אמור) צננה כסן שזינתה צאם תשרף, והוא האש השוקן צמתכות המרותם השוקף צנני מעי. ואשרי שמתלשון מוטצות דקרא ידענו דנחזרה לבני דינא קרא מנשעי ואליהם אמר לא תצערו אש, על קן אינו אלא הצננה אש דשייכא לבני דינא והוא שריפת איש המתחייב זו, וכולל אש קן צלשון לא תצערו אש, שני עניני הצננה צין הצערה הסכנית (צפ"ל סמילה) צין הצערה התכליתית והיא הצננה הגוף החומר והשוקף בני מעיו, והם צפ"ן אה נלרכים להצננה הסכנית, כגון שיש לפנינו מתכות מנרותם מערצ צננה, ואין לריך לצפ"ל הפתילה בצננה, מכל מקום אחר הכחוד לעשות הצננה הגוף ואסוד לטו לשפ"ן לחוף גרירו האבר המהותך, עד שהאש שצמתכות יצפ"ר ושדוף את בני מעיו. ואפשר מדלל אמר קרא, לא חזינו אש ציום השנה (טענינו גם קן ציעור ושריפה כזיהושע ס' תליתו את העיר, וצליחה ד ילאח אש צליון) וצטר צלשון לא תצער, כדי לכלול זו גם ענין הסתלקות והצננה דבר מן העולם, כמו צערהי הקדש מן הצננה (פ"אשטאשפ"ן, וועבריימען) ובכל חייבי מיתות בית דין נאמר

כחמר ובערת הרע ומקרבך, וכולל א"כ בצלון לא תצטרו צין לצון ציעור שהוא לשפיה, צין לצון ציעור שהוא להסחלקות, ועם לא תצטרו לא תשרשו את המחוייב לצטרו מן העולם (צנעוטענט ניכט דאס מיינר צרענגענד פארטלעטאפטען). והנה לרבותינו לא לרן עולם שריפה למור אפר רחמנא, כי גם שאר חייבי מיתות ז"ל כסקילה סייף ומנך כולם אסור לדונם בשנת, למעשה שריפה ילפי' להו, לפי"ז אין סברה לומר ולשון לא תצטרו דקרא הצערה ההכנית קאמי למישר לבצל הפתילה, דאי"כ איך ילפי שאר חייבי מיתות מני', דשאני הצערה שאינה אלא הכנה והכשר למתיה, אלא ע"כ ולשון לא תצטרו והצערה התכליתית קומיירי, לאסור הצערה הגוף והיינו כשים לפנינו מוכן אצד מהותך מע"ש, מ"מ אפר הכתוב לספוך האצד המהותך לתוך גרונו לממור ולשרוף את בני מעיו, אם כן הוא דומה למצד ואזן וסודר הגלגלים לשאר חייבי מיתות, וספיר ילפי' איסוריהו והצערה לאסר קרא. מדע שהוא כן, מדליף ר"ש (שנת ק"ו) דמקלקל בהצערה מיינ מדאסרה תורה הצערת צת כסן, היינו על כדסך הצערת הגוף שריפת בני מעי' וממרחם דהוי מקלקל גמור, אבל ההצערה ההכנית דהיינו צטול פתילה אינו מקלקל, דהאצד אינו ממקלקל על ידי הצערה אבל תיקון הוא אללו לנרשו, ולר"ש לא משיב לירוף האצד תיקון דהוי מלאכה שא"ל לגופה, ולא מפני זה יאסרנו הכתוב רק הצערת הגוף היא הצערה הגריכה לגופה והוי קלקול, חסו מדשוו שאסרה תורה הצערה אף שהוא מקלקל נכך. (וראיני להכריז צנודע ציהודה פי' ט"ו שהביא קושי' צעם חכם אחד, אהא דליף ר"ש דמקלקל צנודעה מיינ מדאסר רחמנא הצערת צת כהן, דילמא שאני התם דרחמנא אהשצ"י דכתיב צלם תשרף. וע"ז חמר הרב דלין כחן קושי', דאם אהשצ"י רחמנא לביעור קדשים ממוס דצערון הוא מלותן, אבל ציעור אש לבצל פתילה לנת כסן עדיין אינו גמר מלותם, וכן כתוב התוס' שנת ק"ה ז' ד"ה הא ר"י צנוף הדבור ח"ל כמו שמתקל לטמן ר"ה דהתם התיקון צא לצנוף וכו' אבל הכא צערת צריעה צא התיקון, עכ"ל. ולדעתי דצירי ממוהין, דמאר"י דהך רחמנא אהשצ"י הוא רש"י, שכתב (צ"ה כ"ו ז') שמן תרומה שנטמאת גזירת הכתוב הוא שאין מתצטריין צייט דרחמנא אהשצ"י להצנעת' דכתיב צלם שרף וחס"י לחמו לכלבו אסור דלין ונצטרין קדשים טמאים צייט אפי' על ידי אכילת צהמה, ועל דצרי רש"י אלו היא קושית המכס, והרב מתרץ דצרי רש"י דצרי חוס' שאינם לדעת רש"י, דהמעין עם צנודע' דשנת יראה דזהו עיקר מחלוקת רש"י ותוס' דלרש"י פלוגתא דר"י ור"ש צמקלקל צנודעה שונעי' ל"י מפלוגתתם צמלאכה שא"ל לגופה, מדאמר ר"ש משא"ל פטור עלי', ומזבל ומצטיר מידום הוא שחידשה תורה, שאין לך מדליק עני' לבצל קדחתו שיתחייב צסן מן הדין שכוון מקלקלין, ומתיקון דצטול הוי משא"ל ומן הדין פטור עלי', ומדסייבה אחרו התורה ש"מ מקלקל בהצערה מיינ אפי' צמקלקל גמור צלא שום תיקון, ולתוס' פלוגתא דמקלקל צנודעה קצלה היתה צידם ואינו תלוי צמלאכה שא"ל, ומקלקל דמחייב ר"ש אינו רק ציש צו תיקון קתא, כמ"ש תוס' ד"ה מוח, וצנוף ד"ה מה לי לבצל, ומה צאו לחלק צין כשהתיקון צערת הקקול או אחריו, ולכל זה אין אנו לריכים לדעת רש"י, (עיי' צנודעי ר"ע איגר עם שגמס אדצרי תוס' דמי הנניסן ליסוד זה לחלק צמלוקים דקים, והרמב"ן צמירושיו עם הביא דצרי ר"ת אלו, וסיים עליו אין טעם זה מחזור ולא מוסכס לדעתנו). ועוד תירץ הרב עם קושית המכס דמוכס הוא דרע' לא ס"ל הך סברה דענות ציעור אהשצ"י רחמנא למלאכה, עיין פסחים ה' ש"מ ומדריע תלת, וכמ"ש רש"י עם דאי שצחתו צבל דצב ס"ל לוקמי' צי"ט ויצטרנו צדבר אפר יאכילנו לכלבים או יאליכנו לים, הרי דלא חמרי' לריע אהשצ"י רחמנא למלאכה, אם כן או לא קשה אהצנעת צת כסן, דלולי ר"ש ס"ל כריע, ע"ש. וגם עי"ז יש לגמס, דהא הך דרחמנא אהשצ"י פירשו רש"י אהתני' (דצ"ה כ"ו) על חלה שנטמאת, ורישא דהך ומח"י קטרה התם תלמוד' טונא ואסיק דכ"ש אח"י, ע"ש. ולדצרי הרב י"ה סיסא דמח"י דלא כריע: וצעיקר קושית המכס לא ידענא מה לנו להטריח כ"כ ציסובו. לדעתי אין כחן קושי' כלל, כי למה לאסר הרב פני' דעת רש"י לסלק ממעלו קושי' התוס' דפעמא דלין שורפין קדשים צייט הוא ממוס טורח מלאכה לעשות אש או לעסוק צשריפתו, אבל כשנותן לפני כלבו אין כחן שום טורח מלאכה, וכח צבר נזכר רש"י מזה צנ"ש דשריפת תרומה וקדשים לאו ממוס איסור מלאכה דהצערה אסורה רחמנא דהא אפי' ליתן לפני כלבו אסור כדמשמע מלישנא דמח"י לא יזינה ממקומה, אלא דגזירת הכתוב הוא שאין מתצטריין צייט דרחמנא אהשצ"י, כלומר לאו ממוס מלאכה הצערה אסרה אלא עגזירת הכתוב, דהא ודאי אפי' אם אש מוכן לפני אפי' אסור, ואי ממוס הצערת הקדשים עלנו נמי ליכא, לא מנעי למאי דקיי"לן מלאכה שא"ל שרי אפי' צערת, אם כן הא נמי מלאכה שא"ל היא, ואפי' לר"י דמלאכה שא"ל מיינ אפי' נראה דמורה צהי"א דפטור ממוס דמקלקל גמור הוא אי הוי רשא' ליתן לפני כלבו, ע"ש. ודצריים אלה ממוס הם דצרי ר"ש צנודעתו מהצערת צ"כ, כמו שציאר הרשב"א צחי' לדעת רש"י, חסו יסוד הענין

שמות לה

אגנין שכל המלאכה מושפך גמור' שסיו לגופן ומיקון היה צהם ולפיכך פני ר"ם דכל מלאכה
 שאין בו מיקון ולר"ך גוף המלאכה ממש פסוד עליה, וכיון שכן הצערה דנת כהן מן הפסוס היתה
 נותרת לפי שכל מצעור מוקבל הוא ומיקון מטה חינו מסוב לר"ם כיון שאינו בגוף הדבר רק
 אלל אחרים, ומלאכה שאלי' היא, ולפיכך כשאמר הכתוב הצערה דנת כהן מדום הוא שמידתה
 תורה הצערה לאשמועי' דמוקבל הצערה חייב, ע"ש ברש"י. והוא צעלמו ענין דרשונה אשמועי'
 למלאכה, והו חין מוקם לקושי' סתם). ונחזור אל הענין, דגם לר"ז אשי דלמד, התם צערת
 אליצא דר"י מה לי לצטל פתילה, חין כוננו ללא תצטרו אחי לאסור צטול פתילה, אלל כפי
 הוכחת ר"ם דמוקבל חייב והצערת צ"כ בגופה, דלילו הצערת פתילה הו מלאכה שאלי' ופסוד,
 לדמות זה למד הצערת פתילה כיון דלית צ"י מיקון הגירוף אסורה דמלאכה שאלי' חייב, והיינו
 יכולים לומר דהו אחי קרא ללא תצטרו לאסור חף שהאמת חינו כן, דפיכך אזהרת לא תצטרו
 הוא הצערת הגוף, דלע"ז דהו מוקבל גמור ומוקבל הצערה פסוד, חיינו חית צ"י מיקון מטה
 לצעור טעו מן העולם, והרי הרש"א למד כן עס צמי, שכתב וקשה לי אם כן לר"י שאר חיינו
 צ"ד יפיו מותרות צערת דהא מוקבל גמור הוא, וי"ל לר"י נמי שאר מיתות אסורות ע"ש צהם
 מיקון מלד סהם מתצטרו מן העולם והו לה כהאלה חית מן המת וכעדותה מן הערץ דמטיב
 מיקון הרשקת המונח, והא דלמרי' מה לי לצטל פתילה לרבותי' קמטי' ולא לר"ך, עכ"ל. והו
 כדבריו. ופסוד הוא למאי דמקטי' ציננות דהא לא תצטרו אחי לאסוקי מקי', ללא יימא מה
 עצרת שדומה צנת רליסה דומה אוחה צנת שדמית מפני עצודה אחי חינו דין שתיחא רליסה דומה
 אוחה ע"ש ע"כ לא תצטרו אחי אהצערת הגוף, וכתיב שחוס' עס ד"ס עמא. דסקיו עמא הוא
 על למיטה שפלי' כתיב ממש מוצמי, ולא תצטרו אחו לאסוקי מני'. וכן כתב הרש"א עס. ועוד
 כ"ל למאי דמליק אדעת' דתלמודא תחלה, ללא תצטרו אחי ללא יימא עשה, דהווח דמי לא תעשה
 דמצטל פתילה, היה יכול תלמודא לדמות, דאי למיכר צטול פתילה קמטי קרא אם כן שאר חיינו
 מיתות צ"ד מנ"ל למתרינו צערת, כיון דצטול פתילה חינו אלל הכנה והכשר לא עיקר מטה,
 אלל דעדיפי מני' קמטי רב חיינו צר חשי עס, כי גם צלל"ה חנו מוכרמים למד כן, כתיב
 ברש"א עס. דליכא למידק היכי הוה ס"ד דמסוס עשה דמי ל"ת, הא צעידנא דמעיקר לאו לא
 מקיים לעשה דקא מצטל ועבר אללו קודם מיתת צ"ד, וי"ל דהו מני למשך הכי אלל דעדיפא
 מני' למד ליה, ע"כ מכל הל"ן יח לנו דלמאי דמוקטי' לקרא ללא תצטרו אזהרה לצ"ד שלא
 לדון עונם שריפה, היינו מלת שריפה צמי' אצד מהותך עוכן לפנינו ואין לנו לעשות רק הצערת
 הגוף המוויי צריפה, ולפי"ז על פשטי' ילמי' מני' דגם שאר חיינו אסורות, דדמו לגמרי
 להצערת הגוף. ומתן שהסיר הכתוב על עונם מיתת השריפה לקלותו, חף שאין האדם רק כגורם
 למיתה, כי האצד מהותך מועלמו זולך ויורד מפה לצני מעיסי, כפ"כ שאר עונשי מיתה צהם
 צדי' חדם מונח. ורמי' להרש"א (כ"ד מנצח ה"ו) שכולל צלל תצטרו גם עונם המלקות, ולא
 ידעתי מקורו. והרב מנצח המענה כתב מלקות ממש דעושה מצורה, אמנם זה לא יתכן רק
 לרש"י דלית צונול ממש נטילת כעמה, ולית צ"י חיי' למיתה, אלל להרש"א (פ"ס מנצח)
 דטובל חינו אלל ממש משרק מני חיכא למימר. ואפשר שאינו אלל מדכנן. והתבונן חין דרשות
 רבותינו על מקומם הראי, הזכיר הכתוב צנת צמלכת המעטן, ללמוד מנוו ל"ס מלאכות, לכן
 ילמדונו צו מילוק מלאכות אלו. הזכיר הכתוב מותר העשה שאינו נדחה מפני מלאכה המושך, לכן
 ילמדונו צו שגם עונשי מווייני מיתה חיינו דומים צנת, ובמקלם ים שצנת כדמה כגון צעדות
 צית המוקד וחיצרים ופדריס. ראה כי דצריהם מתוקים ומחוקקים, צרוך צצנת צהם ובמנחתם:
 (ה) קחו מאחכם. אמרו צמכרש"י (ד' ק"ה ק"ז) מנחתם ודאי, ולא כקדושתא דכתיב (תרומה)
 מנת כל חיס, בגין דבעא קצ"ה לאכללא חינו ערב רב צהדיי' דישרחל וכלהו אחסקרו למעמד
 עובדא דמעטנא, לצת דפטו חינו ערב רב ועצרו ית עגלא אמר קצ"ה מתאן ולהלכה עובדא
 דמעטנא לא יח אלל מעטנא דישרחל צלמודיי'ו, לכן כתיב ויקבל משה חת כל פדת צני ישראל
 ובתיב דתרי' קמו מנחתם, דעובדא דמעטנא לא יתעביד אלל מישרחל צלמודיי'ו ולא מחינון ע"י.
 עובדא צזה לטוי על מלאכת המעטן שצפרשת תרומה ותלו היה קודם מעשה עגל. ואלל כרשי
 שכתב (כי תשא ל"א י"ט) דמעשה עגל קודם לטוי מלאכת המעטן. ומלמאי לצטל מעטיל לדוד
 שהעובר צזה על פירשי' עס, ותבז ליישב חע"ג שצצריעים יום הראשונים נטוה על המעטן,
 לא נטוה אז רק על כללות הדבר והראשו עס צהר המעטן כלו והמותר והכלים כדעכפי קדאי,
 אמנם אחר יוה"כ מוז למתו צפרות על כל דבר ודבר והוא לוס לישראל, ע"ש. ואין דבריו
 מוכרחים. וכזה מתישב לפון המקרא (להלן כ"ט) שאמר כל חיס ואשה אצד כד לצם אוחה להציא
 לכל המלאכה הביאו צני ישראל, דמלות צני ישראל מיותר הוא, אלל אצד שאמר כל חיס ואשה,
 היה

שמות לו לה למ

זאתו הסני מיד נסור לאשון נלי הפסק צינחיס, אז יצוה העשיריות בלשון יחיד כמו זה שלשים יום, זה לי עשרים שנה, זה ארבעים שנה, ולכן בחרוהו שמדבר מנווי מלכת המסכן, שנחשבת המנה המספר מלוקף, לכן יצא שם בלשון יחיד עשרים קרש, אמנם כאן שמדבר מעשיית מלכת הקדשים שיש עיב הדמק זמני זין השלום קרש למצרו שיתמנהנה האומן נעשייתו זאח"ו, ולהיות נפרדות זמון לכן אמר כאן בלשון רבים קרשים אף שהוא נמספר עשיריות; ומעטם זה אף שנמספר העשיריות יצא כנוי הרומז ליחיד מלת זה, זה שלשים יום, זה ארבעים שנה, מיה אמר (דברים ג' ד') כל אלה ערים צלרות, אמר מלת אלה כנוי הרומז לרבים, אף שהן נמספר העשיריות כמ"ט שם ששים עיר, לפי שאין העשיריות מלרשות נמקום אחד אצל הם נפרדות זו מזו נמחמק ומקום לכן צאו בלשון רבים:

ל"ח (ח) במראות הצבאות אשר צבאו, להמפרשים מלת לזא כאן ענין חסיפה וקצון, וטעם מלחות הלוזלות מלחות הנשים הנקבולות, אשר לזאו כלומר אשר התאספו; ולדבריהם לשון קטיעה נמקרא, כי לא החזר לא נשים, ולא למלכות מה התאספו, אם להביא נדבותיהן אלה או להתפלל שמה (ערכ"י ואונקלס); וי"ל שזמלת לזא כאן ענינו תפארת וקשוס הדך ויקר (פיראט, ירדע), כמו גאון כל לזי (ישעי"י כ"ז), לזי תפארתו, (שם כ"ח) ומזה (יחזק' ג') ומזן לך ארץ חמה נחלת לזי נצלות גוים דמרגומו תפארת חושבת עומיאל, ולזה נקרא מין חיל לישיו ולהדרו לזא, נצלות או נחילות השדה (גאלעללע) וכפי" (חולין ס') וכל לזאם, לזיוס, לשון יופי כמ"ט התוס' שם. וקרבו לכוונה זו הונח עליו ית' שם לזאות, וכלשון מלכדש"ז" (בראשית ד' ר') לזאות חיהו אות הוא בכל חילין דידיה רשים הוא ורז מכלא (חללעראויסגעלייכעטעטע, חללע-פאלקאממענטעטע), כי המלחות היו מנחשת מזוקק אחד עד שיכלו הנשים ללרות מחוקן אח תוממן, כאשר יתחנשו הנשים בכנוי אלה להתקשו ולחוק ראשם, הנה לשיחשמו זהם רשמי תמונות היותר דקות, היו לרבים להיות מנחשת קלל מלוטש ומזוקק מאל, וליקר הדך תפארתם נקראו צסם מלרות לזאות (גלאלעפאללעטעפיגעלן); ולהורות כי רק מנחשת המזוקק מאל נעשה הכיור עם כנוי, ולא נחערב זו מנחשת אחר המתקלל תפארת מלחיתו אמר במלרות צבי"ת, כי אם אמר מלרות, ה"י מנחשות מומקלתן (ע' רמ"ד); ואחר שנעשה הכיור עם כנוי רק מנחשת המזוקק מאל, היו שני הכלים האלה ג"כ יקרים מאל צהור תפארתם והיו לתכשיט גדול צפתח או"מ, ועז"א אשר לזאו פתח ארשיע כלומר אשר היו לישות ולהדר את פתח ארשיע (פערעהער-ליכטען דען איינגאנג), וזזה נתיישב לשון המקרא על מכונו. ומלחתי צסם דקניט פ' ויקרא, שנעשה הכיור מלרות הלוזלות כדי שהכהן המקריב קרבן נשים ממחבל צכיור ורואה זו פלוקף הפסה הנחיתה כדי שלא יסית דעתו מנעל הקרבן: (בא) פקודי המשכן, יש הבדל לרש"י זין ספירה לפקידה, ספירת פרטיים אחרים זה לזה נקראה ספירה (גאלעלען), וספירת פרטיים כלליים זה לזה נעשות כלל אחד תקרא פקידה (נאחאמען רעכענען), שאם יש עשרה פרטים אחרים ומנה מן אחד עד עשרה יקרא ספירה, וכשיש כאן פרט אחד המחזיק שני אחרים ופרט אחד המחזיק שלש ופרט אחד המחזיק ממש אחרים, ומחשב אותן יחד לעשות מהן סך הכולל עשרה זה יקרא פקד (אדירען), והוא לשון מושאל מן פקד המורה על הזכירה כמו פקד את צרה, כי לר"ך לזכור צזכרו כמות כל סכום וסכום ולרפס צמחשצמו להוליא מהם הסך הכולל, ולכן לא נמלא רוב שמושי פקד מלשון ונין רק בספירת בני האדם, והטעם שאין דקד למות בני אדם כמו שאר דברים אחד לאחד רק סופרים אותם על ידי לירוף סכויות הצתים והמשפחות, שידע חמלה ספוס נפש כל בית צפ"ע ומלרף אח"כ סכויות הצתים זו לזו ועושה לו סך הכל כך וכך, וכן מ"ט (ש"א ט"ו) ופקדם בטלאים היה צד"ו, שכנגד כל סכום הנפשות שנחיתה צית או מנחמה הסריש כנגדו סך טלאים, שאם ה"י צצית ה"י נפשות הפרים ה"י טלאים וכן כולם והיה אח"כ מונה ממספר שהפרים יחד ועלה לו סך הכל של כל הנפשות, וכן מ"ט ממספר ומפקד העם (ע"צ כ"ד) דהיינו סך הכולל של ומפקד העם שהיה מונה בדרך פקידה, דהיינו ע"י לירוף סכויות הנפשות שנצתים ומנחמות (זוממא זוממארוס), וכן כאן פקודי המשכן היינו לירוף הסכויות הממולפות אשר לזאב לזאב, לכסף לכסף, לנחשת לנחשת, שלא התנדבו צצוה זה כך וזה כך, שאע"פ שכסף היה יד כולם צצוה ממזית השקל לכל אחד, זהו מוז' מונה שמדנו עוד יותר נדנצת המשכן שפעשו מונט כלי שרת ושלא החזר כאן, כמ"ט רש"י בחרוהו:

ל"ט (כה) הפעמונים בתוך הרמונים, בחרוהו פירש"י ופעמוני וזב צחוס, ציניהם זין שני רמונים פעמון אחד, והרמזין שם פ"י שהיו הפעמונים נחויים צחוק חלל הרמונים ומקשקשין צחוק, ויצע"ת שם וכאן צמיעהו והוא כרמזין, אמנם אונקלס בחרוהו נראה כארכיב אחרי רכבי, כי שם תרגם וזין דדהב ציניהו והוא כרש"י, וכאן ת"י זג"א צגו רמוניא כרמזין

כרמזין, כך שונעתי ואין זו טענה, כי מלת בו בארמית לא יורה דוקא על פנימיות הדבר ואמלעיתו, אבל גם על המזדיל צין שני דברים (לוישען) כי וילא צן אשה ישראלית בתוך בני ישראל תיא צנו, ועמ"ש צוארז בתוך הצד: (לוי) לחם הפנים. מנה כחן את מעשה לחם הפנים בתוך שאר מלאכות המשכן, וכן (צויקהל ל"ה), ויש להעיר דלר"ל לא היה אפי' במלאכת המשכן, כצנעת (ע"ד צ') שציק תנא דידן בשול סמומיים דהוי צמשכן ונקיט אופה יע"ש וצנש"י דמתני' שם ש"י אופה לא הוי צמשכן דלא שייך אלא צפת ופת לא שייכי במלאכת המשכן, וצשתי המקראות מנזאר דלפיית לחם הפנים אף שאין לו שייכות לצננין עכ"פ נמשצ במלאכת המשכן, והא דכל המלאכות ממלאכת המשכן אלו למדים, לא צלצד המלאכות שהיו צשעת עשיית המשכן, אלא אף שהיו ללורך המשכן אחר כך, כצמתני' פייא מ"צ סך היה צעזרת הלויים וכו', וכמ"ש החי"ס פירד מ"ג שכן משא צני קסת; ואפשר שאין המכוון צמקראות האלה אפיית לחם הפנים, כ"א הכלים הגלגלים ללחם הפנים, ויהיה טעם, את השולחן ואת כל כליו ואת לחם הפנים, כלים הגלגלים אל השולחן ועליו והגלגלים ללורך לחם הפנים, ומלות את כל כליו משמש פנים ואחור, וקלת סמוכים לזה ממש" (ויקהל ל"ז) ויעש את כל הכלים אשר על השולחן את קערוזיו ואת כפותיו ואת מנקיותיו ואת הקשות ואלה הם כלי לחם הפנים:

מ (יז) הוקם המשכן. הוקם מאליו (רש"י מרז"ל), והדברים ממוסרי הצנה לצעלי הלשון האחרונים, אמנם אחרי שידענו הסכמת דעת כל גאוני הלשון הקדמונים הדברים מנזארים

היעז, כי אחר צעזר שאלנו תיבות מעטות צמקרא שצאו על מנת פעל והופעל כמו צצד לקח נעם יתן, ולא מלאתי פועל צצנין פועל, כי לא מנאל צמקרא לא צצד לקח נעם צצו נתן, לכן אין הצועל וההופעל צנינים לעמ"ס, אבל הם נלקחים מאחרים המורים על הפועל, ולזאת קרא להם צנינים הגלגלים מאחרים, גם צנינים שלא נזכר שם פועלם, כי הפועל צהם נעדר, לכן לעולם אינם מורים על הפעולות הענין ואל הפועל, כ"א נוצר ההפעלות למורה ונבלי שום השקפה על הפועל, ואלו הפעולה נעשהה ממלחה ונבלי שום פצה פועלת, כי אין לנו עוסק צה, ולכן הוצא עליהם שלא נזכר שם פועלם, כי לא פורש צהם הפועל, ומדרך הכתוב, שלא להשתמש צצנינים אלה כ"א צמקוס שלא הם הכתוב להזכירה, ונבלי חועלת צהודעתה, לפי שהעיקר צספור הוא ענין ההפעלות לצדו, ולכן הם המלא תמלא לפעמים שישתמש הכתוב צצנין שלא נזכר שם פועלם, אף שהפועל מפורש צהדי', הוא ע"ד הזרות ולכצה נכתרת הלכיה דרישה, והנה צנידון דידן צהקמת המשכן מפורש המקום צקרא כדמתב ציום המדש הראשון תקום את משכן, וכאן אמר הוקם המשכן, וזה דלתי מיותר לגמרי שצרי תיכף אחריו אמר ויקם משה, והיה די צאמרו והי צחדם הראשון צשנה הפיית המשכן, ויקם משה, הוקם המשכן למנה לי, לכן ודאי לדרשה צא ולהודיענו כי צאמת הוקם המשכן, והיינו שהוא נזקק וקם מאליו, כצשעמות הוראת מלת הוקם המורה על ההפעלות מאליו כאמור, ומשה לא היה כ"א נראה צמקיומו, ונתקיימו צזה שפי הלשונות הוקם המשכן ויקם משה, וכן מדרך הכתובים צמה מקומות להורות לנו אצ מלותיהם ענינים כפארים צלתי מפורשים, וכן מדרך הנצואה, וכן מדרך החכמה, וכמאמר שלמה להצין משל ומלילה צברי חכמים וחדוסי, ומלאנו לר"ל כמה מאחרים מתיחסים לצדון דידן, ויתפרשו צטוב על הדך הזכר, כמו (מגלה י"ג) אשר הגלה מירושלים שגלה מעלמו (ע"ש רש"י), ועיקר הדרשה צעזר שהמגלה כתיב צקרא צהדי' אשר הגלה נצוכדנלר, לכן אשר הגלה לדרשה, וצילקוט מנזאר כי תרי גלות הוי וצגלות הראשונה כשהגלה צצוכדנלר את יכניה המלך ילאו עמו כל הסורים והצרים ולכן גם אשר הגלתה מעלמו, כי אין הצדל צטעם צין הגלה וצין הגלתה אלא צזה לשון זכר חה לשון קצצה, וצצא דנקט הגלה והוא הדין הגלתה ומדכי שצ ליירושלים ובלה שנית עם הגלות האחרון מנזאר שם, ולזאת דקדק הכתוב אשר הגלה ולא אמר אשר היה עם הגולה, לומר אשר הגלה צבר ושז והגלה שנית (רואיה). עיין מ"ש לעיל צוהסנה חיינו אכל, ולקמן צאחרי ציעזר ח':

יח ויתן וגו' וישם. לשון נתינה ושימה אחד, ומכל מקום יש הצדל צנייהם לרש"י, לשון שימה ישמע כשיהיה שם חיה סדר ממוייצ ואלות, ושיהיה מן הגורך לשיהיה הדבר מסודר ומדונק דוקא צמקוס או צומן או צענין זה לא צמקוס צומן וצענין אחד, לכן צצריהם האלהים שלא היו לריבים סדר וערך, כי היו שוים זה לזה אמר צהם לשון נתינה גרידא צלא סדר וערך, אבל הקדשים היו לריבים סדור צין קצת למצרו שלא יהיה צנייהם ריות כלל, וכמ"ש שהיו רשומין על הקדשים לידע חיה צן זוגו, לפיכך אמר צהם לשון שימה; וכ"א לקמן ויתן את העדות אל הארון וישם את הצדים אל הארון, שצאחדן לא היה הקפד חם העדות היה מונח צלפוטו או צצרותו לכן אמר צעדות לשון נתינה, אבל הצדים היה לורך שלא יכנסו או שלא יצלטו יותר מדאי לכן אמר צהם לשון שימה; ומה תקום על שאר מקומות שצכ"מ שימש צלשון שימה יש שם חיה לורך

על קדור וערכה אם במקום או בזמן, כמו ויטם ה' מועד לאמר, ואם בענין כמו הן גביר שמעתי
 לך, ויש מני לאז לפרעה, אשר שמתי מנזרים: (כא) סרבת המסך. גם מסך הונח לרשעים על מין
 גד עד גס, וזהו הוא ראוי לכל מיני חשמיים בין מלמעלה לשם אהל, בין מן סדר לשם
 כותל, ופרשו סך לשון סכוד והגנה (שוטן, שירס), כמו באצרתו יסך לך על השמשות חלמעה,
 ותסרת המסך ע"פ הזאר (ס"ג יז), סרם ענן למסך (תהלים ק"ה), ועל השמות מן סדר אמר
 ועשית מסך לפתח האהל, מסך שער החצר, וכאן אמר פרכת המסך, שהיתה השמשות לפני דברים
 להגדיל בין הקדש ובין קה"ק נקראת פרכת, ולהגין על קה"ק שלא יבוא בו אבק מדרוסת רגלי
 הכהנים שבהיכל נקראת מסך מלשון הגנה וסכוד, ויקרא ג"כ מסך סחם כמו והמסך וכל עבודתו
 (צמדבר ג') דהיינו פרכת המסך: (כג) ערך לחם. ת"א ויז"ע סדרן דלחם בלשון רבים, כי שתי
 מערכות היו (כצמזור כ"ד), ואמר בלשון יחיד נראה לפי שהשמים באמת כאחת נחשבות דל"א
 לאחת בלי פרכתה דמערכות זה את זה (כצמנחות פ"ג): (לח) לעיני כל בית ישראל. אף שהלך
 לפניהם הענין בילאחם מנזרים, לא היה אלא לשעתו עד הים, גם לא היה לעיני כל ישראל
 רק לפני הנביאים שבהם, משא"כ מחפלת משה ואילך שהתמלל (צפ' כי תשא) ונפלינו אבי ועמך
 (ונפלינו לשון שלא) והשיב לו הוא ית' נגד כל עמך אעשה וגו' אהו לעיני כל ישראל. ועל זה
 אהנו מלפנים כי עין צעין יראו, (הגרי"א):

ברוך רחמנא דסייענן.